

V Bruseli 15. novembra 2023
(OR. en)

15481/23

POLCOM 274

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	15. novembra 2023
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2023) 740 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV o vykonávaní a presadzovaní obchodnej politiky EÚ

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2023) 740 final.

Príloha: COM(2023) 740 final

V Bruseli 15. 11. 2023
COM(2023) 740 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNE MU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

o vykonávaní a presadzovaní obchodnej politiky EÚ

{SWD(2023) 740 final}

OBSAH

I. Úvod	2
I.1 Zhrnutie	2
I.2 Predmet správy	8
II. Plnohodnotné využívanie príležitostí, ktoré prinášajú obchodné dohody EÚ	10
II.1 Obchodovanie s preferenčnými partnermi – hlavné udalosti v roku 2022	10
II.2 Pokrok vo vykonávaní obchodných dohôd EÚ v Ázii, Severnej a Južnej Amerike, krajinách európskeho susedstva a afrických, karibských a tichomorských krajinách	16
III. Pomoc poskytovaná malým a stredným podnikom, aby sa presadili vo svetovom obchode	29
IV. Riešenie prekážok a hľadanie riešení	33
IV.1 Súčasný stav prekážok obchodu a ich odstraňovania	33
IV.2 Jednotné kontaktné miesto	42
V. Dvojstranné a mnohostranné presadzovanie obchodných záväzkov: riešenie sporov	44
V.1 Využívanie mechanizmov na urovnávanie sporov	44

I. Úvod

I.1 Zhrnutie

Sieť 42 preferenčných obchodných dohôd uzavretých Európskou úniou otvára trhy a prináša podnikom z EÚ, najmä 670 000 malým a stredným podnikom (MSP), ktoré vyvážajú mimo EÚ, príležitosti na obchodovanie a investovanie za predvídateľnejších a transparentnejších obchodných podmienok. Tieto dohody prepájajú Európu s pólmi rastu mimo Únie, odkiaľ sa v roku 2024 očakáva 85 % rastu. **Obchod s tovarom medzi EÚ a jej 74 preferenčnými partnermi**¹ predstavuje 44 % zahraničného obchodu EÚ (v roku 2022 vzrástol na 2 434 mld. EUR oproti predchádzajúcemu roku, keď dosahoval 1 891 mld. EUR). Obchod so službami medzi EÚ a jej preferenčnými partnermi dosiahol v roku 2021 úroveň 901 mld. EUR, čo predstavuje 46 % celkového obchodu so službami v EÚ (2 012 mld. EUR).

Obchodné dohody EÚ majú pozitívny dlhodobý vplyv: za posledné desaťročie pomohli bloku udržať si relatívne stabilný podiel na úrovni 16 – 17 % svetového obchodu s tovarom a so službami. Aj napriek meniacemu sa celosvetovému hospodárstvu a vzostupu Číny zostáva EÚ najväčším obchodným blokom s bezkonkurenčnou sieťou dohôd, akú nemá žiadne iné rozvinuté hospodárstvo. O význame obchodných dohôd svedčia aj príklady z **Ďalekého východu a Latinskej Ameriky**.

- Zatiaľ čo EÚ dokázala vďaka svojim obchodným dohodám zvýšiť podiel na dovoze *Južnej Kórey*, Japonsko pokračovalo v obchodovaní podľa podmienok WTO a za posledné desaťročie zaznamenalo pokles svojho obchodu s Južnou Kóreou o 8 %.
- V *Latinskej Amerike* zostal podiel EÚ na dovoze jej preferenčných partnerov v rokoch 1994 až 2021 relatívne stabilný (približne 11 %). V prípade nepreferenčných partnerov to bolo inak, keďže s nimi podiel EÚ klesol z 35 % na 20 %.

Niektoré z **najnovších obchodných dohôd EÚ**, napríklad s Južnou Kóreou, Kanadou a Vietnamom, podporujú rast vývozu z EÚ, pričom niektoré z najúspešnejších sektorov zaznamenali počas platnosti týchto dohôd podstatný rast:

- ✓ vývoz tovaru z EÚ do *Južnej Kórey* zaznamenal od roku 2012 priemerný ročný rast o 6 %, pričom v prípade áut a náhradných dielov sa za celé obdobie zvýšil o 217 %;
- ✓ vývoz tovaru z EÚ do *Kanady* zaznamenal od roku 2018 priemerný ročný rast o 7,7 %, pričom v prípade mliečnych výrobkov sa za celé obdobie zvýšil o 54 %;

¹ Partnerov je viac ako dohôd, pretože mnohé z nich boli uzavreté s viacerými krajinami [napr. dohody EÚ o hospodárskom partnerstve (DHP) s africkými, karibskými a tichomorskými partnermi alebo obchodná dohoda so Strednou Amerikou], pozri aj pracovný dokument útvarov Komisie – Individuálne informačné prehľady o vykonávaní obchodných dohôd EÚ – **SWD(2023) 740**; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>

- ✓ vývoz tovaru z EÚ do *Vietnamu* zaznamenal od roku 2020 priemerný ročný rast o 20 %, pričom v prípade liekov sa za celé obdobie zvýšil o 152 %.

V roku 2022 **obchod medzi EÚ a jej preferenčnými partnermi** (okrem obchodu s energetickými produktmi) **rástol rýchlejšie**, t. j. o 21,2 % alebo 366 mld. EUR, ako obchod EÚ s partnermi bez uzavretej dohody, ktorý vzrástol o 18,9 %. Celkový obchod s 20 najväčšími preferenčnými partnermi EÚ vzrástol v roku 2022 v priemere takmer o 30 % aj napriek hospodárskym a geopolitickým výzvam. Preferenčné obchodné dohody pomáhajú podnikom z EÚ získavať prístup na zahraničné trhy.

Obchodné dohody EÚ zároveň prispievajú aj k **väčšej odolnosti vývozu z EÚ** voči geopolitickým otrasom (akým je napríklad nevyprovokovaná a neodôvodnená vojenská agresia Ruska voči Ukrajine a následné rozhodnutie ukončiť závislosti EÚ od Ruska), keďže pomáhajú podnikom diverzifikovať a nachádzať nové trhy. V rokoch 2021 až 2022 sa vývoz sankcionovaného tovaru z EÚ do Ruska znížil o 27 mld. EUR, zatiaľ čo vývoz toho istého tovaru z EÚ do preferenčných partnerských krajín sa zvýšil o 174 mld. EUR. Konkrétnym príkladom je sektor strojov a mechanických zariadení, v ktorom sa v roku 2022 vývoz z EÚ do Ruska znížil o 53 % alebo o 14 mld. EUR. Stratu trhu absorbovalo zvýšenie vývozu z EÚ do preferenčných partnerských krajín (15 % alebo 34 mld. EUR), konkrétne do Mexika (+32 %), Turecka (+27 %) a Kanady (+28 %). Vďaka obchodným dohodám sa znižuje aj prílišná závislosť od strategických a kritických výrobkov z jednej konkrétnej krajiny.

Okrem toho **zohrávajú obchodné dohody EÚ významnú úlohu aj pri dovoze**, pretože zabezpečujú spoľahlivý prístup k vstupom, ktoré EÚ potrebuje pre svoj hospodársky rast. Vykonávanie dohodnutých záväzkov a partnerstiev vytvorených so zdrojovými krajinami prispieva k **upevneniu dodávateľských reťazcov a diverzifikovaniu zdrojov dovozu**, a tým aj k zníženiu celkových závislostí EÚ od tretích krajín, ako je to v prípade kritických surovín a energetických produktov. Dovozy z Kanady do EÚ sa napríklad za posledný rok zvýšil o 25 %, a to vďaka Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohode (CETA) s touto krajinou, pričom sa týkal najmä surovín a energetických produktov, ktoré pomohli EÚ diverzifikovať dodávky a zbaviť sa závislosti od Ruska. Dovozy kritických surovín nevyhnutných pre zelenú transformáciu a európsku produkciu do EÚ vzrástol v priemere o 56 %², zatiaľ čo dovoz týchto surovín z krajín mimo EÚ vzrástol iba o 25 %. Dovozy ropných olejov (HS 27) z Kanady do EÚ sa takmer zdvojnásobil z 2,0 mld. EUR v roku 2021 na 3,8 mld. EUR v roku 2022.

Účinnosť obchodných dohôd EÚ do veľkej miery závisí od ich **vykonávania a presadzovania**, ako aj od zabezpečenia toho, aby obchodní partneri dodržiavali svoje záväzky. Prioritou naďalej zostáva predchádzanie vzniku nových prekážok obchodu a investícií a odstraňovanie existujúcich.

V tomto smere je mimoriadne dôležitá **včasná identifikácia** problémov, ktorým čelia zainteresované strany na trhoch tretích krajín. **Jednotné kontaktné miesto**³ vytvorené v roku

² Pri porovnaní úrovni pred uzavretím dohody CETA (2016) s úrovňami po uzavretí dohody CETA (2022).

³ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/content/single-entry-point-0>.

2020 pomáha podnikom nahlasovať Komisii (údajné) prekážky prístupu na trh alebo porušenia záväzkov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja. Komisia môže vďaka tomu posúdiť situáciu a v odôvodnených prípadoch prijať s príslušnými partnerskými krajinami náležité opatrenia. Zainteresované strany z EÚ nahlasujúce (údajné) prekážky prístupu na trh tretej krajiny alebo porušenie pravidiel udržateľnosti týkajúcich sa obchodu a udržateľného rozvoja, prípadne všeobecného systému preferencií využívajú výhody **jednotného kontaktného miesta**. Od jeho zavedenia v novembri 2020 bolo podaných viac ako 90 externých sťažností, z ktorých viac ako 30 sa týkalo nových prekážok obchodu, ktoré boli medzičasom zaevidované a zverejnené na platforme Access2Markets⁴ a Komisia ich rieši s dotknutými partnerskými krajinami. Dve sťažnosti sa týkali údajných porušení ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji, pričom Komisia v tejto súvislosti aktualizovala aj svoje usmernenia s cieľom zvýšiť transparentnosť a predvídateľnosť pre zainteresované strany: stanovila konkrétne lehoty (do 120 dní) na vypracovanie počiatočného posúdenia a na určenie a vykonanie príslušných krokov a poskytla ďalšie objasnenia, kto môže podávať sťažnosti.

Pri **riešení prekážok obchodu** sa Komisia opiera o kontinuálnu spoluprácu s obchodnými partnermi **v rámci štruktúr** (napr. výborov alebo pracovných skupín) zriadených na základe dvojstranných obchodných dohôd EÚ a vo WTO. Nedávnym príkladom mobilizácie dvojstranných štruktúr bolo odstránenie prekážok dovozu **liekov z EÚ do Vietnamu** v roku 2022 v hodnote 1,5 mld. EUR ročne, čo sa dosiahlo v úzkej spolupráci s členskými štátmi a odvetvím EÚ. Vychádzalo sa pritom z dvojstrannej spolupráce v príslušných výboroch zriadených v rámci obchodnej dohody medzi EÚ a Vietnamom. Nedávnym príkladom *predídienia vzniku prekážok* prostredníctvom mobilizácie *štruktúr WTO* bola úprava pravidiel, ktoré plánoval zaviesť Egypt pre kozmetické výrobky a ktoré by boli zbytočne komplikovali vstup spoločností z EÚ na egyptský trh. Úpravu vykonal Egypt po rokovaní so záujmovými združeniami z EÚ vo Výbore WTO pre technické prekážky obchodu.

Hoci sa väčšinu problémov podarí odstrániť vďaka dvojstrannej spolupráci s partnermi, EÚ musela v roku 2022 opäť iniciovať opatrenia **právneho presadzovania** v prípadoch, keď iné snahy nepriniesli uspokojivé výsledky. Na hľadanie vzájomne uspokojivého riešenia niekedy stačí podniknúť prvé kroky v mechanizme WTO na urovnávanie sporov. Tak to bolo aj v prípade právneho sporu, ktorý iniciovala EÚ na začiatku roka 2022 proti Spojenému kráľovstvu a v ktorom napadla jeho diskriminačný **vnútroštátny systém subvencovania veternej energie**. Systém obsahoval kritérium miestneho obsahu, ktorým sa zvýhodňovali produkty s pôvodom v Spojenom kráľovstve pred dovážanými produktmi, čím sa podniky z EÚ a Spojeného kráľovstva nabádali k tomu, aby sa zásobovali z miestnych zdrojov alebo miestne investovali. Už po štyroch mesiacoch od momentu, keď EÚ požiadala o konzultácie vo WTO, dospeli zmluvné strany k uzavretiu dohody, ktorou spor vyriešili, a zabezpečili tak rovnaké podmienky pre dodávateľov z EÚ.

Okrem uvedeného sporu so Spojeným kráľovstvom **EÚ v rámci WTO iniciovala** tri ďalšie **spory**, dva proti Číne, ktoré sa týkali diskriminačných obchodných postupov v prípade tovaru a služieb z Litvy a opatrení ohrozujúcich ochranu a presadzovanie práv duševného vlastníctva,

⁴

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/barriers>.

a jeden proti *Egyptu*. V poslednom prípade sa dosiahol čiastočný pokrok, keďže *Egypt* sa zaviazal zlepšiť proces registrácie dovozu. Komisia túto situáciu v súčasnosti sleduje. Okrem toho EÚ uspela v **štyroch prebiehajúcich sporoch v rámci WTO**: záväzné a konečné rozhodnutia vo veciach *Turecko – farmaceutické výrobky* a *Kolumbia – mrazené hranolčeky* predstavujú veľké víťazstvo pre EÚ. Komisia v súčasnosti sleduje dodržiavanie rozhodnutí poroty neúspešnými účastníkmi konania. V sporoch *India – výrobky IKT* a *Indonézia – obmedzenia vývozu niklovej rudy* EÚ uspela, Indonézia sa však následne odvolala proti správe poroty na nefungujúcom odvolacom orgáne WTO (tzv. odvolanie sa do prázdna). S cieľom riešiť presne tento typ situácie bolo na začiatku roka 2022 zmenené nariadenie EÚ o presadzovaní. EÚ teraz už môže vďaka nemu presadzovať medzinárodné záväzky, ku ktorým sa zaviazali členské štáty WTO, ako napr. Indonézia a India, v prípadoch, keď sa obchodný spor blokuje napriek úsiliu EÚ postupovať v dobrej viere podľa postupu urovnávania sporov.

V roku 2022 EÚ uspela aj v **dvojstrannom spore s Juhoafrickou colnou úniou**, ktorý sa týkal obmedzení vývozu mrazenej hydiny, a dosiahla pokrok pri riešení určitých aspektov, ktoré vyplynuli z prebiehajúceho dvojstranného sporu s *Alžírskom*, ktorý sa týka dovozných obmedzení.

V záujme zachovania rozhodovacej a urovnávacej právomoci WTO, pokiaľ bude odvolací orgán WTO nefunkčný, EÚ úspešne podporila účasť členských štátov WTO na **viacstrannej dočasnej dohode o rozhodcovskom konaní o odvolaní**, ktorá predstavuje dočasné riešenie, kým odvolací orgán WTO nebude znovu funkčný. Najnovším účastníkom je Japonsko, ktoré k nej pristúpilo v marci 2023, a v súčasnosti o svojom členstve rokujú aj Filipíny. Tento nástroj bol prvýkrát odskúšaný v spomínanom spore s *Kolumbiou*, ktorý sa týkal uloženia ochranných obchodných ciel na mrazené hranolčeky z Belgicka, Holandska a Nemecka.

Úsilie EÚ o odstránenie prekážok prístupu na trh v partnerských krajinách sa vyplatilo: hodnota vývozu EÚ do tretích krajín bola v roku 2022 o 7 mld. EUR vyššia vďaka snahe vynaloženej na odstránenie prekážok v období 2017 – 2021. Komisia úspešne odstránila **31 prekážok obchodu v 19 partnerských krajinách** vo svete za podpory členských štátov a zainteresovaných strán.

Komisia takisto naďalej informovala podniky o výhodách obchodných dohôd a spôsoboch ich využívania, pričom sa zameriavala najmä na MSP. Platforma **Access2Markets** pritiahla od svojho spustenia v októbri 2020 viac ako päť miliónov jedinečných návštevníkov. 70 % používateľov pochádza z EÚ. Platforma Access2Markets sa rozvinula do širšej platformy zahŕňajúcej viaceré nástroje obchodu – okrem informácií o dovoze a vývoze tovaru obsahuje aj nový nástroj „pomoci v otázkach obchodu“ venovaný službám a investíciám pre Kanadu a Spojené kráľovstvo. Od svojho spustenia bol využitý 9 000-krát.

Komisia v úzkom partnerstve s ostatnými **inštitúciami EÚ** zvyšuje informovanosť o obchodných dohodách a opatreniach prijatých na podporu ich vykonávania a presadzovania. Okrem pravidelného informovania **Európskeho parlamentu** o jednotlivých aspektoch presadzovania a vykonávania (napríklad o spolupráci medzi Komisiou a delegáciami EÚ v tretích krajinách alebo o začlenení záverov z preskúmania obchodu a udržateľného rozvoja do vykonávania existujúcich dohôd) podniklo niekoľko poslancov Európskeho parlamentu

kroky na podporu prístupu na trh vo svojich domovských krajinách. Komisia navyše zintenzívnila koordinované úsilie **s členskými štátmi** o oslovenie zainteresovaných strán v teréne, a to v EÚ aj v partnerských krajinách (prostredníctvom bližšieho vzťahu medzi delegáciami EÚ a veľvyslanectvami členských štátov). Ako vyplýva z tejto správy, spoločným úsilím Komisie, delegácií EÚ, Parlamentu a členských štátov sa nielen zlepšujú šance na odstránenie prekážok prístupu na trh, ale aj zabraňuje vytváraniu nových. Toto spoločné úsilie prispelo aj k osloveniu viacerých zainteresovaných strán (najmä MSP) a k ich informovaniu o príležitostiach, ktoré prinášajú obchodné dohody EÚ. Tieto príležitosti sa týkajú vývozu a dovozu za nulovú sadzbu cla a s preferenčným prístupom do sektorov, ktoré sú inak neprístupné, ako aj otvorenia trhov so službami a s verejným obstarávaním. V roku 2022 a v prvej polovici roka 2023 sa v rámci **Dňa prístupu na trh** uskutočnili spoločné podujatia v Maďarsku, Lotyšsku, vo Švédsku, Francúzsku, v Chorvátsku, Česku a Taliansku.

V júni 2022 Komisia dokončila svoje **preskúmanie obchodu a udržateľného rozvoja**⁵, ktorého výsledkom je posilnené vykonávanie a presadzovanie ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji v 11 obchodných dohodách EÚ s 18 partnerskými krajinami, ktoré obsahujú kapitolu o obchode a udržateľnom rozvoji. V oznámení o obchode a udržateľnom rozvoji sa vytyčujú politické priority a kľúčové akčné body v záujme ďalšieho posilnenia účinnosti súčasného prístupu k obchodu a udržateľnému rozvoju založeného na spolupráci, ktorý sa opiera o medzinárodný rámec a normy, ako aj v záujme jeho dôslednejšieho vykonávania a presadzovania. Pri novom prístupe ide najmä o to, že v prípade porušenia základných ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji sa pristúpi aj k obchodným sankciám. Tento nový prístup sa bude uplatňovať na budúce rokovania a v náležitých prípadoch aj na rokovania, ktoré už prebiehajú.

V **Latinskej Amerike** napríklad tento nový prístup spoločne so sériou misií v partnerských krajinách a regiónoch umožnil hlbšiu a priamejšiu spoluprácu s dotknutými partnermi a viedol k tomu, že Kolumbia a Peru zrevidovali svoje zákonníky práce.

Vo vykazovanom období boli okrem iného ratifikované a nadobudli platnosť **základné dohovory Medzinárodnej organizácie práce (MOP)** v **Japonsku** [Dohovor o zrušení nútenej práce (č. 105)] a v **Južnej Kórei** [Dohovor o slobode združovania a ochrane práva odborovo sa organizovať (č. 87), Dohovor o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať (č. 98) a Dohovor o nútenej práci (č. 29)].

Vykonávanie záväzkov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja znamenalo aj ďalšie zosúladenie **vnútroštátnych právnych predpisov** v partnerských krajinách s medzinárodnými normami. V tejto oblasti vyústilo úsilie EÚ v spolupráci s **Vietnamom** k **širšej reforme zákonníka práce**, ktorá ešte prebieha, s cieľom umožniť zakladanie nezávislých odborových zväzov, zatiaľ čo úsilie EÚ v spolupráci s **Japonskom** prispelo k vypracovaniu japonských usmernení týkajúcich sa náležitej starostlivosti v oblasti dodržiavania ľudských práv, a najmä k zvýšeniu miery zodpovedného získavania zdrojov japonskými spoločnosťami v súlade s medzinárodnými normami.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0409>.

Domáce poradné skupiny zriadené podľa najnovších obchodných dohôd EÚ naďalej poskytovali poradenstvo Komisii o situácii v teréne v partnerských krajinách. Komisia mohla vďaka nim okrem iného upozorniť a reagovať na obmedzenia zavedené *Ekvádorom*, ktoré brzdili prácu odborových zväzov v sektore banánov. V prípade *Južnej Kórey* upozornila domáca poradná skupina Komisiu na údajnú diskrimináciu doručovateľov v Južnej Kórei. Komisia potom tento problém rozoberala s Južnou Kóreou v kontexte vykonávania správy vyhotovenej panelom odborníkov v rámci dvojstranného sporu o pracovných právach.

Vo vykazovanom období domáce poradné skupiny naďalej poskytovali podklady pre implementačné práce prostredníctvom **teoretických štúdií**, v ktorých sa skúmali otázky spravodlivého obchodu v Andskom regióne a otázky inštitucionálnej ochrany platformovej práce v Južnej Kórei.

Komisia dokončila svoju predbežnú analýzu **prvej formálnej sťažnosti týkajúcej sa obchodu a udržateľného rozvoja**, ktorá bola prijatá **jednotným kontaktným miestom**. Sťažnosť podala holandská MVO CNV Internationaal v mene organizácií odborových zväzov v Kolumbii a Peru. Týkala sa pracovných práv v banskom sektore v Peru a Kolumbii.

Rovnako ako v prípade prístupu na trh Komisia vedie plodný dialóg s inštitúciami EÚ a členskými štátmi aj pri vykonávaní a presadzovaní *záväzkov v oblasti udržateľnosti*. V októbri 2022 prijal Európsky parlament uznesenie⁶ o preskúmaní obchodu a udržateľného rozvoja, v ktorom víta oznámenie Komisie a s uspokojením berie na vedomie zámer Komisie posilniť kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji v obchodných dohodách EÚ. Komisia okrem toho zintenzívňuje spoluprácu svojej expertnej skupiny pre obchod a udržateľný rozvoj s členskými štátmi.

Komisia okrem toho naďalej spolupracovala na vysokej úrovni s **Hospodárskym a sociálnym výborom**, a to najmä vzhľadom na jeho úlohu pri podpore domácich poradných skupín. Na treťom celoeurópskom zasadnutí domácich poradných skupín zo 17. apríla 2023 sa zúčastnilo 130 účastníkov z 11 domácich poradných skupín z EÚ.

V neposlednom rade sa dosiahol významný pokrok pri dokončovaní súboru legislatívnych nástrojov EÚ. EÚ v roku 2022 **prijala tri nové autonómne nástroje** s vplyvom na obchod. Hoci nejde o nástroje na presadzovanie dohodnutých záväzkov v oblasti obchodu, umožňujú Únii účinnejšie sa brániť proti hospodárskemu nátlaku (nástroj proti nátlaku) a zabezpečovať alebo obnovovať rovnaké podmienky (nariadenie o nástroji medzinárodného obstarávania a nariadenie o zahraničných subvenciách), čím vyplňajú medzeru v medzinárodnom súbore pravidiel.

- Dňa 6. júna 2023 Parlament a Rada dosiahli dohodu o **nástroji proti nátlaku**⁷. Novým nariadením sa budú chrániť záujmy EÚ a členských štátov v prípade hospodárskeho nátlaku, konkrétne v prípadoch, keď tretia krajina vyvíja nátlak na EÚ alebo členský štát, aby urobili konkrétne rozhodnutie v ktorejkoľvek oblasti ich právomocí, prostredníctvom

⁶ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 6. októbra 2022: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022IP0354>

⁷ https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/protecting-against-coercion/qa-political-agreement-anti-coercion-instrument_en.

opatrení zasahujúcich obchod alebo investície. Hlavným cieľom nariadenia je v podstate odrádzať od hospodárskeho nátlaku a predchádzať mu. V novom nariadení sa stanovuje aj medzinárodná spolupráca v oblasti hospodárskeho nátlaku. Nové nariadenie pravdepodobne nadobudne účinnosť v poslednom štvrtroku 2023.

- Nariadenie o **nástroji medzinárodného obstarávania** ⁸ nadobudlo účinnosť 29. augusta 2022 a po fáze preskúmania bude môcť EÚ na jeho základe obmedzovať prístup na európsky trh verejného obstarávania pre dodávateľov z takých krajín, v ktorých neexistuje podobný prístup k ich obstarávaniu. Komisia zverejnila na platforme Access2Markets online formulár, ktorý môžu členské štáty a subjekty z odvetvia použiť na podávanie sťažností, a v úradnom vestníku zverejnila usmernenia pre verejných obstarávateľov a obstarávateľov, ako uplatňovať opatrenia nástroja medzinárodného obstarávania.
- **Nariadenie o zahraničných subvenciách** ⁹ nadobudlo účinnosť 12. júla 2023 a zavádza sa ním nový a komplexný súbor pravidiel na riešenie narušení spôsobených zahraničnými subvenciami poskytnutými spoločnostiam, ktoré si konkurujú na vnútornom trhu alebo prekladajú ponuky vo verejných obstarávaníach. Odstraňujú sa tak regulačné nedostatky v pravidlách EÚ upravujúcich oblasti hospodárskej súťaže, verejného obstarávania a obchodu.

I.2 Predmet správy

Táto správa je tretou konsolidovanou **výročnou správou** ¹⁰ o vykonávaní a presadzovaní opatrení v oblasti obchodu, ktorých cieľom je zabezpečiť vykonávanie a presadzovanie viacstranných záväzkov (WTO) a záväzkov zakotvených v preferenčných dvojstranných obchodných dohodách. Obsahuje prehľad hlavných činností a dosiahnutých cieľov za rok 2022 a prvý štvrtrok 2023 pod vedením hlavného úradníka Komisie pre presadzovanie práva v oblasti obchodu ¹¹.

Spríevodný pracovný dokument útvarov Komisie ¹² obsahuje ďalšie informácie, ktorými sa dopĺňa oddiel II.2 tejto správy, o 39 hlavných preferenčných dvojstranných dohodách EÚ.

Na **webovom sídle Komisie** ¹³ sa uvádzajú nasledujúce doplňujúce informácie k tejto správe:

i) vývoj obchodu EÚ s preferenčnými partnermi v roku 2022; ii) využívanie colných

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32022R1031>.

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2560&qid=1673254237527>.

¹⁰ Druhá správa bola uverejnená 11. októbra 2022 a je dostupná tu: [Register dokumentov Komisie – COM\(2022\) 730 \(europa.eu\)](https://register.dokumentov.komisie.eu/COM(2022)730).

¹¹ Informácie o úlohe hlavného úradníka pre presadzovanie práva v oblasti obchodu možno nájsť tu: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/chief-trade-enforcement-officer_en

¹² Pracovný dokument útvarov Komisie – Individuálne informačné prehľady o vykonávaní obchodných dohôd EÚ – **SWD(2023) 740** <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>

¹³ Komisia/GR pre obchod; stránka venovaná vykonávaniu a presadzovaniu: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/implementing-and-enforcing-eu-trade-agreements_en

preferencií pri vývoze a dovoze EÚ podľa jednotlivých preferenčných obchodných partnerov, a to tak za EÚ, ako aj za členské štáty, a iii) miery čerpania colných kvót.

Táto správa sa zameriava na vykonávanie a presadzovanie obchodných dohôd EÚ, no mala by sa vnímať aj v širšom kontexte činností súvisiacich s hospodárskou bezpečnosťou a presadzovaním v konkrétnych oblastiach, o ktorých **Komisia predkladá správy samostatne**:

- používanie **nástrojov na ochranu obchodu** (antidumpingových, antisubvenčných a ochranných opatrení), ktoré je predmetom výročných správ Komisie o ochrane obchodu¹⁴,
- monitorovanie a riešenie problému falšovania, pirátstva a iného porušovania **práv duševného vlastníctva**, ktoré sú predmetom správy o právach duševného vlastníctva¹⁵ a kontrolného zoznamu týkajúceho sa falšovania a pirátstva, ktoré Komisia striedavo uverejňuje každé dva roky¹⁶,
- **preverovanie priamych zahraničných investícií a kontrola vývozu položiek s dvojakým použitím**, ktoré predstavujú strategické obchodné a investičné kontroly EÚ v záujme bezpečnosti a sú predmetom výročných správ Komisie o preverovaní priamych zahraničných investícií¹⁷ a o nariadení 2021/821 o kontrole vývozu¹⁸,
- uplatňovanie režimu **všeobecného systému preferencií EÚ (VSP)**¹⁹, ktoré je predmetom správ Komisie o VSP.

¹⁴ 41. správa Komisie o ochrane obchodu prijatá 6. septembra 2023: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0506&qid=1694161661994> a pracovný dokument útvarov Komisie: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0287&qid=1694161661994>

¹⁵ Najnovšia správa o ochrane a presadzovaní práv duševného vlastníctva v tretích krajinách bola zverejnená 17. mája 2023 a je dostupná tu: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-releases-its-report-intellectual-property-rights-third-countries-2023-05-17_en

¹⁶ Najnovší kontrolný zoznam týkajúci sa falšovania a pirátstva bol zverejnený 1. decembra 2022 a je dostupný tu: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-publishes-latest-counterfeit-and-piracy-watch-list-2022-12-01_en

¹⁷ Tretia výročná správa o preverovaní priamych zahraničných investícií do Únie a pracovný dokument útvarov Komisie z 19. októbra 2023: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2023\)590&lang=sk](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2023)590&lang=sk)

¹⁸ Štatistická aktualizácia kontroly vývozu položiek s dvojakým použitím (2021): [COMMISSION-STAFF-WORKING-DOCUMENT-Statistical-update-on-dual-use-export-control-2021-2.pdf](https://ec.europa.eu/economy_finance/working-document-statistical-update-on-dual-use-export-control-2021-2.pdf) (europeansanctions.com)

¹⁹ Posledná správa o uplatňovaní nariadenia o VSP: JOIN(2023) 34.

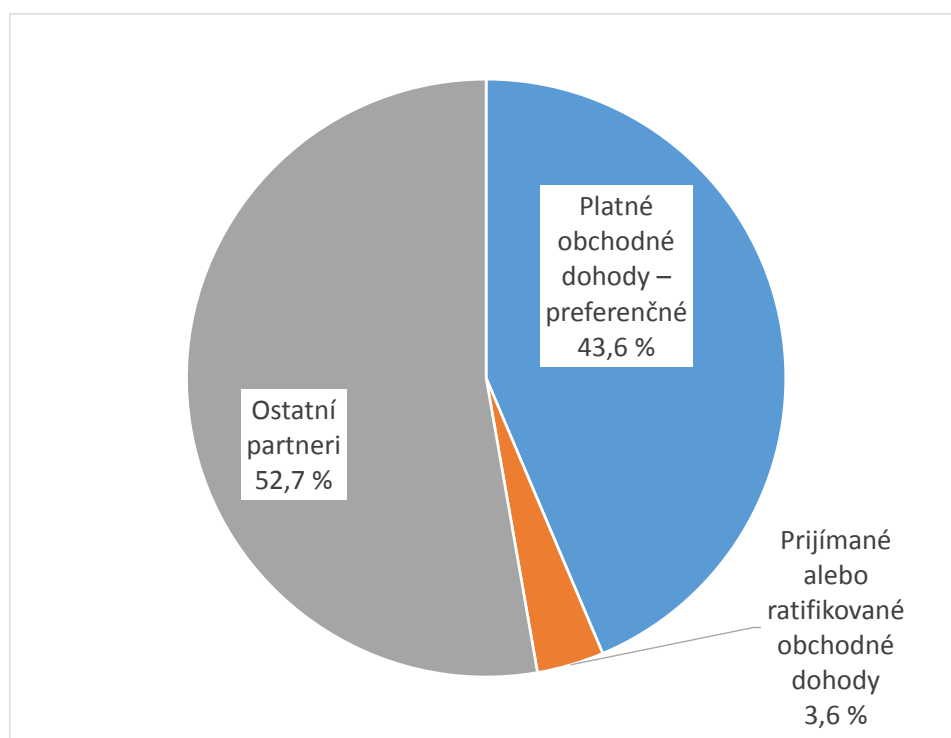
II. Plnohodnotné využívanie príležitostí, ktoré prinášajú obchodné dohody EÚ

II.1 Obchodovanie s preferenčnými partnermi – hlavné udalosti v roku 2022

V roku 2022 sa 44 % obchodu EÚ uskutočnilo na základe preferenčných obchodných dohôd...

Obchod EÚ s tovarom so 74 preferenčnými partnermi dosiahol v roku 2022 hodnotu 2 434 mld. EUR, čiže 44 % celkového zahraničného obchodu EÚ²⁰. Vývoz z EÚ do preferenčných partnerských krajín dosiahol hodnotu 1 254 mld. EUR a dovoz do EÚ z toho istého súboru krajín dosiahol hodnotu 1 180 mld. EUR. Po pridaní dohôd, ktoré sa v danom čase prijímali alebo ratifikovali (3,6 %) ²¹, by sa podiel preferenčného obchodu s EÚ zvýšil na viac ako 47 %.

Obrázok 1: Zahraničný obchod EÚ (2022)

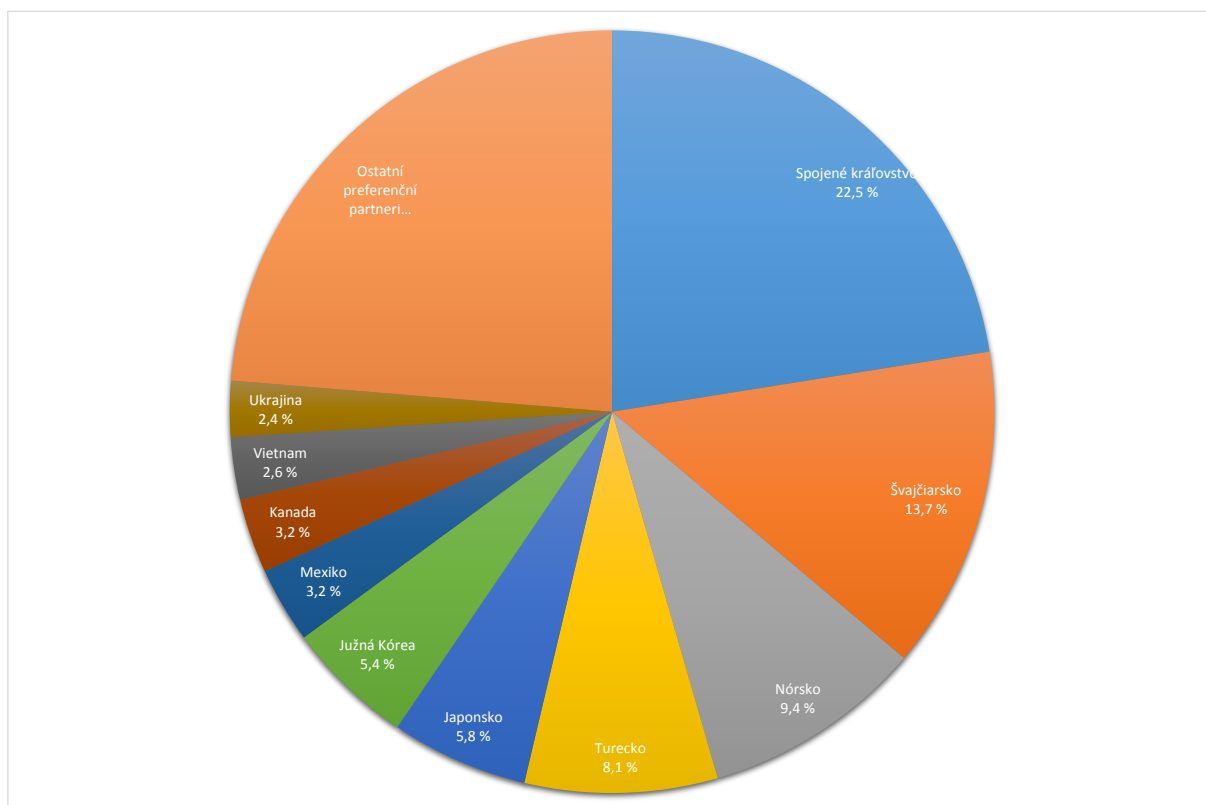
Zdroj: Eurostat, Comext (údaje získané v apríli 2023).

Ako je znázornené na obrázku 2, najväčším preferenčným partnerom EÚ zostáva Spojené kráľovstvo, ktoré predstavovalo 22,5 % obchodu EÚ so všetkými 74 preferenčnými partnermi. Po ňom nasleduje Švajčiarsko (13,7 %), Nórsko (9,4 %), Turecko (8,1 %) a Japonsko (5,8 %). Títo piati partneri predstavovali spoločne takmer 60 % preferenčného obchodu EÚ v roku 2022.

²⁰ K 44 % (modrá časť grafu) patrí aj Mexiko a Čile, v prípade ktorých EÚ uplatňuje existujúce obchodné dohody, zatiaľ čo sa čaká na ratifikáciu modernizovaných dohôd.

²¹ Okrem Nového Zélandu a partnerov z Mercosuru (Argentína, Brazília, Paraguaj a Uruguaj) ide o: Benin, Burkina Faso, Burundi, Gambiu, Guineu, Guineu-Bissau, Haiti, Kapverdy, Keňu, Libériu, Mali, Mauritániu, Niger, Nigériu, Rwandu, Senegal, Sierru Leone, Tanzániu, Togo a Ugandu, pozri: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en.

Obrázok 2: Obchod EÚ s tovarom podľa preferenčných partnerov (2022)

Zdroj: Eurostat, Comext (údaje získané v apríli 2023).

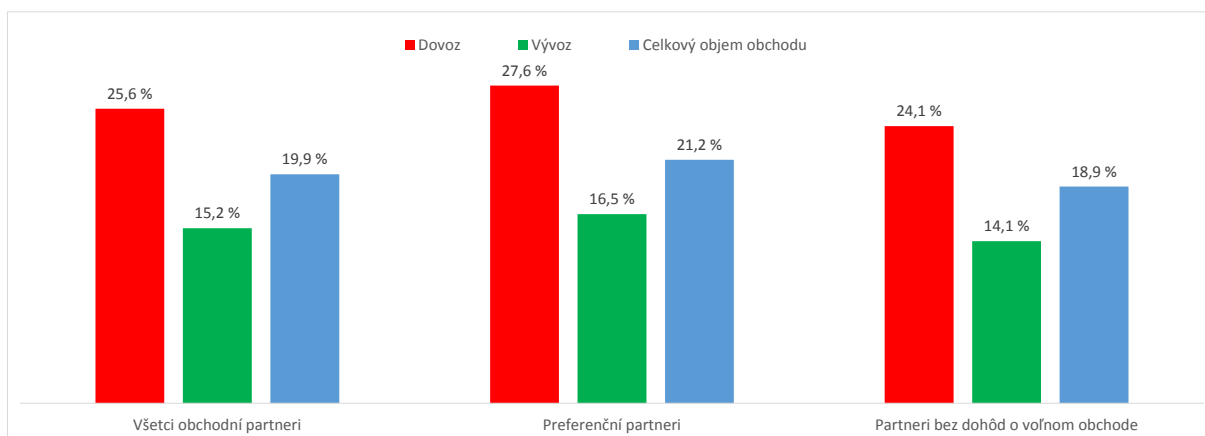
Ak sa pozrieme na obchod EÚ v roku 2022 so zvyškom sveta, Spojené kráľovstvo zostalo celkovo tretím najväčším obchodným partnerom po Spojených štátoch a Číne, štvrtým je Švajčiarsko a piatym Rusko. Na šiestom až desiatom mieste sa nachádzajú Nórsko, Turecko, Japonsko, Južná Kórea a India a po nich nasleduje Ukrajina (celkovo 15. najväčší obchodný partner EÚ).

Hodnota **vývozu z EÚ do Ruska** v rokoch 2021 až 2022 klesla o 38 % (z 89 mld. EUR na 55 mld. EUR), z hľadiska objemu sa však vývoz znížil o polovicu (zo 16 na 8 mil. t). V rovnakom období sa hodnota dovozu do EÚ z Ruska zvýšila o 24 % v dôsledku veľkého zvýšenia cien energií, pričom z hľadiska objemu dovoz klesol o 33 % (z 386 na 258 mil. t). Zároveň sa zvýšil dovoz dôležitých vstupov, ako napríklad energetických produktov a surovín, z preferenčných partnerských a iných obchodných partnerských krajín EÚ. V prvom štvrtroku 2023 bol napríklad podiel Ruska na dovoze energetických produktov do EÚ menší ako štvrtina spoločného podielu Nórska, Spojeného kráľovstva a Spojených štátov.

Obchod s tovarom medzi EÚ a jej preferenčnými partnermi naďalej rástol oveľa intenzívnejšie ako celkový obchod EÚ, ak vylúčime energetické produkty

Rovnako ako v období 2020 – 2021 aj v rokoch 2021 až 2022 rástla hodnota obchodu medzi EÚ a jej preferenčnými partnermi intenzívnejšie (o 21,2 %) ako medzi EÚ a nepreferenčnými partnermi (18,9 %) a všetkými obchodnými partnermi (19,9 %), ak vylúčime energetické produkty.

Obrázok 3: Ročný rast obchodu EÚ s tovarom podľa druhu partnera (2021 – 2022), s vylúčením energetických produktov

Zdroj: Eurostat, Comext (údaje získané v apríli 2023).

Agropotravinársky obchod s preferenčnými partnermi je naďalej silným pilierom celosvetového postavenia bloku ako najvýznamnejšieho obchodníka

EÚ zostáva na celosvetovej úrovni najvýznamnejším obchodníkom s agropotravinovými výrobkami, pričom v roku 2022 doviezla výrobky v hodnote 171 mld. EUR a vyviezla výrobky v hodnote 229 mld. EUR. Napriek celosvetovému zvýšeniu cien sa objem obchodovaných agropotravinových výrobkov v roku 2022 celkovo neznížil, a v určitých prípadoch sa dokonca zvýšil. K tomu vývoju prispela **široká sieť obchodných dohôd EÚ**.

V roku 2022 sa objem **agropotravinárskeho obchodu** EÚ so 74 partnerskými krajinami zvýšil o 21,2 %. Dosiahol rovnakú mieru rastu ako celkový obchod EÚ s tovarom (s výnimkou energie), podobnú mieru ako agropotravinársky obchod medzi EÚ a všetkými obchodnými partnermi, ktorý sa zvýšil o 22,2 %, a nižšiu mieru rastu ako agropotravinársky obchod medzi EÚ a krajinami, s ktorými neuzavrela obchodné dohody (23,3 %).

Vývoz agropotravinových výrobkov do preferenčných partnerských krajín sa zvýšil intenzívnejšie (o 17,5 %) ako vývoz agropotravinových výrobkov z EÚ do všetkých obchodných partnerských krajín, ktorý sa v tom istom období zvýšil o 15,8 %, pričom sa zvyšoval rýchlejšie ako vývoz do nepreferenčných partnerských krajín, ktorý sa takisto podstatne zvýšil, ale o 13,5 %. Tento trend stimulovali najmä agropotravinárske sektory ako obilniny a obilninové prípravky, po ktorých nasledovali mliečne výrobky.

Spojené kráľovstvo bolo spomedzi preferenčných partnerov ²² naďalej najvýznamnejším odbytiskom vývozu agropotravinových výrobkov z EÚ, ako aj celkovo²³, keďže predstavovalo jednu pätinu (21 %) celkového vývozu z EÚ. Spojené kráľovstvo bolo aj cieľovou krajinou vývozu, v prípade ktorej EÚ zaznamenala v roku 2022 najväčší nárast vývozu (t. j. v hodnote +5,9 mld. EUR alebo +14 %), a po ňom nasledovali Spojené štáty a Maroko. Spojené štáty zostali celkovo z hľadiska hodnoty druhou najväčšou cieľovou krajinou vývozu agropotravinových výrobkov EÚ po Spojenom kráľovstve, a po nich nasledovali Čína a Švajčiarsko.

Percentuálny nárast **dovozu agropotravinových výrobkov** z preferenčných partnerských krajín **do EÚ** bol v roku 2022 mierne nižší (t. j. 28 %) ako nárast dovozu zo všetkých partnerských krajín (32 %) a nárast dovozu z krajín, s ktorými EÚ neuzavrela obchodné dohody (37,1 %). Nižší nárast v prípade preferenčných partnerov pravdepodobne súvisí s príslušným zložením dovozu. Napríklad dovoz výrobkov z olejnatých semien (napr. zo sóje) a kávy do EÚ, dvoch kľúčových dovážaných komodít, ktorých ceny (a tým aj hodnota dovozu) sa zvýšili najviac, pochádza takmer výhradne z nepreferenčných krajín (t. j. z Brazílie, Argentíny a zo Spojených štátov).

Spojené kráľovstvo bolo aj najvýznamnejšou zdrojovou krajinou celkového dovozu agropotravinových výrobkov do EÚ (9 % celkového dovozu), a to vďaka nárastu o 28,4 % (v súlade s priemerným rastom v prípade všetkých preferenčných partnerov). V roku 2021 to bolo naopak, keďže dovoz klesol o 24,5 %. Poukazuje to aj na to, že obchodníci zo Spojeného kráľovstva si zvykli na kontroly a inšpekcie zdravia rastlín a zvierat (sanitárne a rastlinolekárske opatrenia), ktoré EÚ uplatňuje od januára 2021 aj na agropotravinárske zásielky.

V roku 2022 bola **Ukrajina** druhým najväčším zdrojom dovozu agropotravinových výrobkov do EÚ spomedzi preferenčných partnerov (s 8 % dovozu).

Obchodné dohody EÚ takisto uľahčujú diverzifikáciu a prispeli k zlepšeniu potravinovej bezpečnosti

V roku 2022 sa obchodnými dohodami EÚ podporila diverzifikácia agropotravinárskeho obchodu EÚ a odklonenie od Ruska smerom k iným obchodným partnerom a prispelo sa k prekonaniu problémov s potravinovou bezpečnosťou, ktorým čelila EÚ aj partnerské krajiny v dôsledku nevyprovokovanej a neodôvodnenej vojenskej agresii Ruska voči Ukrajine:

- Ukrajina v roku 2022 predbehla Spojené štáty a stala sa celkovo tretou najväčšou krajinou dovozu agropotravinových výrobkov (po Brazílii a Spojenom kráľovstve).
- V súlade so záväzkom zaručenia celosvetovej potravinovej bezpečnosti, ktorá bola ohrozená nevyprovokovanou a neodôvodnenou vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine, EÚ v roku 2022 zvýšila vývoz pšenice do krajín južného susedstva,

²² Druhou a tretou najväčšou cieľovou krajinou vývozu z EÚ spomedzi preferenčných partnerov EÚ boli v roku 2022 Švajčiarsko s 5 % a Japonsko so 4 %.

²³ Druhé boli Spojené štáty s 13 % vývozu z EÚ v roku 2022, po ktorých nasledovala Čína so 7 % celkového vývozu agropotravinových výrobkov z EÚ.

najmä do Alžírsk (4,9 mil. t), Maroka (4,1 mil. t) a Egypta (2,9 mil. t). Umožnili to dohody o pridružení medzi EÚ a týmito partnerskými krajinami.

Na rozdiel od celkového obchodu si EÚ pri obchode s tovarom s preferenčnými partnermi naďalej udržiavala prebytok, hoci tento prebytok sa znižuje

EÚ v roku 2022 na rozdiel od celkového obchodu zaregistrovala pri obchode s tovarom s preferenčnými partnermi prebytok vo výške 73 mld. EUR. Ide o pokles o 131 mld. EUR v porovnaní s 204 mld. EUR v roku 2021. Viac ako 60 % prebytku EÚ v rámci obchodu s preferenčnými partnermi možno pripísať agropotravinárstvu.

Na druhej strane sa v rámci obchodu EÚ s tovarom so zvyškom sveta zaznamenal deficit 432 mld. EUR. Išlo o pokles z prebytku 55 mld. EUR v roku 2021 a je to najnižšia úroveň od roku 2002. Dôvodom bol najmä prudký nárast hodnoty energetických produktov, ktorý sa začal koncom roka 2021 a pokračoval počas celého roka 2022. Hodnota dovozu energetických produktov sa v porovnaní s rokom 2021 zvýšila o 113,5 %. To predstavovalo dodatočnú sumu 443,3 mld. EUR, čo je polovica celkového nárastu dovozu do EÚ.

Komisia v roku 2022 opäť monitorovala dovoz určitých priemyselných a agropotravinových výrobkov do EÚ, ako sa to vyžaduje v príslušných nariadeniach EÚ...

Osobitné povinnosti súvisiace s monitorovaním obchodu s tovarom s Južnou Kóreou a partnermi z Latinskej Ameriky

Komisia monitorovala dovoz kľúčových dielov do automobilov a elektroniky z Južnej Kórey od najdôležitejších dodávateľov mimo EÚ, ako sa to vyžaduje v nariadení (EÚ) č. 511/2011²⁴. V roku 2022 sa dovoz spaľovacích (benzínových a dieselových) motorov a dielov z Južnej Kórey v porovnaní s rokom 2021 mierne zvýšil (+8 %) rovnako ako dovoz hlavných dielov do automobilov (+11 %). Na základe týchto obchodných štatistík nie je možné stanoviť prepojenie medzi umožnením vrátenia cla podľa obchodnej dohody s Južnou Kóreou a zvýšením dovozu automobilov z Južnej Kórey do EÚ (o 29 %).

Komisia monitorovala dovoz do EÚ aj v prípade čerstvých banánov z Kolumbie, Ekvádoru, Peru a zo Strednej Ameriky, ako sa to vyžaduje v nariadeniach (EÚ) č. 19/2013²⁵ a č. 20/2013²⁶. Komplexná správa²⁷ o fungovaní trhu EÚ s banánmi po uplynutí platnosti stabilizačného mechanizmu pre banány bola predložená Európskej komisii 29. augusta 2022. V správe sa potvrdilo, že obchodná politika EÚ nastolila správnu rovnováhu medzi rôznorodými cieľmi, a to dodržiavaním medzinárodných záväzkov pri súčasnom uspokojovaní zvýšených úrovní spotreby EÚ. V roku 2022 sa

²⁴ Nariadenie (EÚ) č. 511/2011 (Ú. v. EÚ L 145, 31.5.2011, s. 19); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>.

²⁵ Nariadenie (EÚ) č. 19/2013 (Ú. v. EÚ L 17, 19.1.2013, s. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>.

²⁶ Nariadenie (EÚ) č. 20/2013 (Ú. v. EÚ L 17, 19.1.2013, s. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11960-2022-INIT/sk/pdf>.

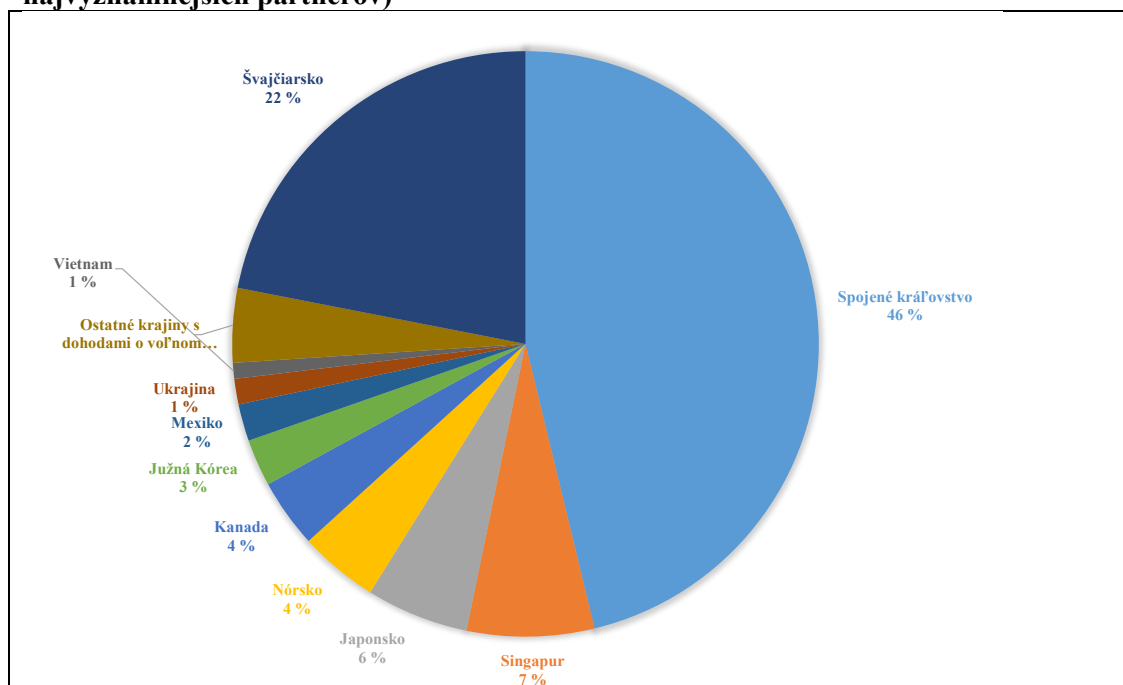
dovoz čerstvých banánov z Kolumbie do EÚ zvýšil o 1,6 %, zatiaľ čo dovoz z Ekvádoru sa v porovnaní s rokom 2021 znížil o 11 % a dovoz z Peru o 20 %. Komisia bude naďalej vykonávať svoju pravidelnú analýzu stavu trhu a pestovateľov banánov z EÚ a v prípade potreby situáciu preskúma spoločne s členskými štátmi a so zainteresovanými stranami.

Obchod so službami sa zintenzívnil a EÚ si udržala prebytok v prípade preferenčných partnerov aj zvyšku sveta

Obchod so službami so všetkými 74 preferenčnými partnermi v roku 2021 (najnovšie dostupné údaje) dosiahol hodnotu 925 944 mil. EUR (46 % celkového obchodu EÚ so službami). Tento údaj sa zvýšil o 6,7 %, t. j. nižšou mierou v porovnaní s obchodom EÚ so službami so zvyškom sveta, ktorý sa zvýšil o 10 %, a obchodom s nepreferenčnými obchodnými partnermi, ktorý sa zvýšil o 13 %.

V roku 2021 sa **prebytok EÚ v obchode so službami zvýšil** v prípade preferenčných partnerov (zvýšenie o 57 mld. EUR zo 79 mld. EUR v roku 2020 na 136 mld. EUR v roku 2021) aj všetkých obchodných partnerov. V druhej skupine bol nárast ešte väčší, hoci sa začínalo z nižšej úrovne (t. j. nárast o 112 mld. EUR z 9 mld. EUR v roku 2020 na 121 mld. EUR v roku 2021).

Obrázok 4: Obchod EÚ so službami podľa preferenčných partnerov, 2021 (desať najvýznamnejších partnerov)

Zdroj: Eurostat, platobná bilancia (BOP_ITS6_DETExtraction z apríla 2023).

Celkový obchod EÚ so službami dosiahol v roku 2021 objem 2 bilióny EUR, čo predstavuje tretinu celkového obchodu EÚ v roku 2022²⁸. EÚ je najväčším svetovým vývozcom služieb, na celosvetovom vývoze sa podieľa 26 %.

II.2 Pokrok vo vykonávaní obchodných dohôd EÚ v Ázii, Severnej a Južnej Amerike, krajinách európskeho susedstva a afrických, karibských a tichomorských krajinách

Tento pododdiel sa zameriava na vykonávanie a presadzovanie dvojstranných obchodných dohôd EÚ. Venuje sa na jednej strane spôsobu práce Komisie pri zabezpečovaní toho, aby sa spoločnosti dozvedali o príležitostiach ponúkaných obchodnými dohodami, a na strane druhej monitorovaniu vykonávania príslušných záväzkov partnerskými krajinami. V prípade potreby Komisia posilňuje opatrenia presadzovania. V tejto súvislosti zostala naďalej prioritou včasná identifikácia, prevencia a odstraňovanie prekážok prístupu na trh a porušení ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji, ktoré sa presadzujú v úzkej spolupráci s členskými štátmi a zainteresovanými stranami. Delegácie EÚ²⁹ zohrávajú kľúčovú úlohu pri podporovaní tohto úsilia.

A. Informovanie o prínosoch obchodných dohôd a ich propagovanie

Poskytovanie pomoci podnikom pri získavaní informácií o obchodných dohodách je naďalej prioritou

Komisia pokračovala v úsilí o zvyšovanie informovanosti o obchodných dohodách EÚ a ich výhodách pre spoločnosti z EÚ, keď súťažia na trhoch tretích krajín. Mimoriadne dôležité je to najmä pre MSP. Používali sa na to sprievodné materiály k novým a existujúcim dohodám a ich konkrétnym prvkom, ako aj podujatia podporované z projektov financovaných EÚ.

Išlo napríklad o:

- spoločné **podujatie** v septembri 2022 na oslavu **piateho výročia dohody CETA**, na ktorom sa zúčastnilo 90 účastníkov. Spoluorganizovala ho Komisia a EUCCAN, Obchodná komora Európskej únie v Kanade,
- **podrobné príručky k existujúcim dohodám**, ako je príručka pre dodávateľov z EÚ o **vládnom obstarávaní v Japonsku**³⁰. Účelom príručky je pomôcť spoločnostiam

²⁸ Najnovšími údajmi o obchode so službami sú údaje za rok 2021, získané zo štatistík platobnej bilancie Eurostatu: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_ITS6_DET_custom_6174487/default/table?data_for

²⁹ GR pre obchod má viac ako 200 zamestnancov vo viac ako 50 delegáciách EÚ, ktorí sa venujú otázkam obchodu.

³⁰ V príručke sa vysvetľujú hlavné zmeny rozsahu činností vládneho obstarávania zavedené v dohode o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom a poskytuje prehľad posilnených pravidiel súvisiacich s transparentnosťou: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/country-assets/tradoc_159028.pdf

v EÚ, ktoré chcú dodávať práce, tovar alebo služby subjektom verejného sektora v Japonsku prostredníctvom verejného obstarávania alebo podobných postupov,

- **mnohé materiály, ktoré majú upozorniť zainteresované strany a poskytnúť im pomoc pri ich príprave na nové dohody**, ktoré ešte nenadobudli účinnosť. Napríklad v decembri 2022, keď EÚ viedla rokovania s Čile o rozšírenej rámcovej dohode, vykonala opatrenia tohto druhu vrátane vydania prehľadov a infografík. Podobné úsilie sa vynaložilo, keď EÚ v júni 2022 dokončila rokovania o budúcej najmodernejšej obchodnej dohode s **Novým Zélandom** a znovu o rok neskôr pri podpise dohody 9. júla 2023. Materiály vypracované pre tieto príležitosti obsahovali prehľad, infografiky a dokument s najčastejšími otázkami³¹.

B. Vykonávanie dvojstranných obchodných dohôd EÚ

Počas životného cyklu dvojstranných obchodných dohôd EÚ Komisia využíva **inštitucionálne štruktúry** na plnenie viacerých rôznych cieľov od predchádzania vytváraniu prekážok a ich odstraňovania až po spoluprácu s partnerskými krajinami a rokovania o dodatočnom prístupe na trh. Počas vykazovaného obdobia sa dosiahol značný pokrok, ako sa uvádza v ďalšom oddiele, a to aj pomocou individuálnych príkladov.

Komisia naďalej spolupracovala s partnerskými krajinami v spoločných výboroch pre obchod na zlepšovaní prístupu vývozu z EÚ na trhy

Dňa 30. novembra 2022 napríklad **Výbor EÚ a Južnej Kórey pre obchod** prijal rozhodnutie, ktorým sa od 1. januára 2023 dopĺňa do obchodnej dohody medzi EÚ a Južnou Kóreou ďalších 44 zemepisných označení EÚ a 41 zemepisných označení Južnej Kórey.

Dňa 20. decembra 2022 sa na prvom **zasadnutí colného výboru EÚ a Singapuru** rozhodlo o nahradení systému „schválených vývozcov“ systémom „registrovaných vývozcov“ (zmenou príslušného protokolu)³². Táto zmena znamená, že vývozcovia piva z EÚ môžu od 1. januára 2023 jednoduchšie získať prístup k colným preferenciám.

Štruktúry výboru takisto prispeli k identifikácii prekážok a k predídaniu prekážkam v počiatočnej fáze

- Napríklad spolupráca na základe obchodnej dohody medzi EÚ a **Andským regiónom** pomohla Komisii **predísť** dvom prekážkam v **Kolumbii**: prvá, ktorá sa týkala **alkoholických nápojov**, by vývozcom ukladala povinnosť predkladať dodatočné osvedčenia o správnej výrobnjej praxi. Kolumbia súhlasila s úpravou svojej legislatívy s cieľom odstrániť túto požiadavku a Komisia situáciu naďalej monitoruje. Až do prijatia nového zákona sa našlo

³¹ [Obchodná dohoda medzi EÚ a Novým Zélandom: rozvíjanie udržateľného hospodárskeho rastu \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/en/press-releases/2022/12/12).

³² Protokol 1 k obchodnej dohode medzi EÚ a Singapurom sa týka vymedzenia pojmu „výrobky s pôvodom“ a metód administratívnej spolupráce.

dočasné riešenie. Druhá prekážka sa týkala **požiadaviek na používanie obohatenej múky** aj pri výrobkoch s nízkym obsahom múky, čo by komplikovalo dovoz EÚ.

Dvojstranná spolupráca v rámci Dohody o pridružení medzi EÚ a **Tuniskom** v roku 2022 pomohla EÚ **zabrániť vyšším clám v rámci doložky najvyšších výhod stanoveným** v novom finančnom zákone z decembra 2021, ktoré by sa boli dotkli celého radu priemyselných výrobkov z EÚ³³.

Výbory boli nápomocné aj pri odstraňovaní prekážok, najmä v najviac postihnutom sektore agropotravinárstva

Napríklad po intenzívnych diskusiách v príslušných výboroch CETA **Kanada** 30. júna 2022 napokon odstránila oslobodenie od federálnej spotrebnej dane pre miestne (kanadské) vína. V minulosti sa na miestne vína na rozdiel od vín dovážaných z EÚ vzťahovalo oslobodenie od opatrenia rovnocenného cezhraničného valorického clu vo výške viac ako 9 %.

V prípade **Ekvádoru** EÚ v príslušných výboroch obchodnej dohody medzi EÚ a Andským regiónom presadila a dosiahla zrušenie dvoch prekážok, ktoré bránili využitiu potenciálu vývozu z EÚ v poľnohospodárskom sektore:

- jedna sa týkala **ekvádorského ochranného režimu dovozu poľnohospodárskych výrobkov**, v ktorom sa využívali neautomatické licencie na základe posúdenia vnútroštátnej produkcie a spotreby, čím sa vytvárali zbytočné zdržania a neistoty v rámci obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami³⁴. Opakované diskusie medzi Ekvádorom a delegáciou EÚ podporované členskými štátmi a podnikmi viedli k tomu, že Ekvádor 22. novembra 2022 prijal nový predvídateľný a trhovo orientovaný systém.
- Druhá otázka sa týkala dlhodobej prekážky v podobe **zákazu dovozu výrobkov zo sušeného mlieka z EÚ** na desaťročné obdobie, ktorý je podľa všetkého porušením obchodnej dohody medzi EÚ a Andským regiónom. V tomto prípade Komisia opäť prostredníctvom delegácie EÚ v Quite úzko koordinovala svoju intervenciu s členskými štátmi a subjektmi odvetvia, čo viedlo príslušné orgány k vyžiadaniu právneho stanoviska (generálneho prokurátora). V stanovisku sa potvrdilo, že zákazom sa porušujú záväzky Ekvádoru, a ministerstvo poľnohospodárstva preto vydalo nové neautomatické dovozné licencie na výrobky z EÚ zo sušeného mlieka.

³³ Hoci celkové opatrenie prešlo, niektoré výrobky, ktoré sú predmetom výrazného vývozného záujmu EÚ, boli zo zoznamu vyňaté.

³⁴ EÚ intervenovala, keďže tento režim nebol v súlade s obchodnou dohodou medzi EÚ a Andským regiónom ani s pravidlami WTO a mal vplyv na využívanie colných kvót EÚ.

Otázky týkajúce sa poľnohospodárstva neboli zďaleka jediné, ktoré sa v roku 2022 riešili. Ostatné prípady sa týkali diskriminačných predpisov o priemyselných výrobkoch a službách, napríklad zdravotníckych pomôckach v Japonsku a Izraeli a maloobchodnom sektore v Moldavsku.

- V prvom prípade prispela úzka tímová spolupráca medzi delegáciou EÚ a dotknutými japonskými záujmovými združeniami k zmierneniu zaťaženia, ktoré kládli **japonské právne predpisy na zdravotnícke pomôcky prostredníctvom požiadaviek na jedinečné označovanie**. Od 31. júla 2023 sa uplatňujú nové ustanovenia, ktorými sa znižujú náklady podnikov z EÚ na obchody v odhadovanej hodnote šesť až deväť miliárd EUR.
- Ďalší prípad sa týkal povoľovania zdravotníckych pomôcok v **Izraeli**. Po intenzívnych diskusiách s príslušnými orgánmi Izrael súhlasil s tým, aby sa na skrátené povoľovacie konanie³⁵ kvalifikovali aj produkty z Luxemburska a členských štátov, ktoré pristúpili k Únii v roku 2004. Znamená to, že vývozcovia z týchto krajín budú môcť získať povolenie pre svoje zdravotnícke pomôcky oveľa rýchlejšie, čím sa ukončí diskriminácia medzi členskými štátmi. Hoci sa to v súčasnosti zabezpečuje prostredníctvom pilotného projektu, na konečnú legislatívnu úpravu sa stále čaká. Vývoz zdravotníckych pomôcok z EÚ do Izraela dosahoval v roku 2022 hodnotu 409 mil. EUR.
- Tretí príklad sa týkal **moldavského vnútroštátneho obchodného práva**, v ktorom sa vyžadovalo, aby maloobchodníci vystavovali v obchodoch aspoň 50 % potravín moldavského pôvodu, čo je v rozpore so zásadou nediskriminácie dovážaných výrobkov podľa prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu medzi EÚ a Moldavskom a aj podľa režimu WTO. Na základe spolupráce na vysokej úrovni v rámci prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu Moldavsko v auguste 2022 zrušilo uvedenú povinnosť maloobchodníkov s účinnosťou od 26. februára 2023.
- Štvrtý prípad sa týkal **peruánskych licenčných a kvalifikačných požiadaviek** v oblasti služieb. Požiadavky pozostávali z technickej analýzy a **testovania potravín a krmív** určených na vývoz, ktoré neboli objektívne ani transparentné a diskriminovali zahraničné spoločnosti. Na základe spolupráce EÚ s dotknutými peruánskymi orgánmi v príslušných výboroch obchodnej dohody medzi EÚ a Peru zmenilo Peru svoje právne predpisy, takže už má objektívne a nediskriminačné licenčné a kvalifikačné požiadavky.

Sieť obchodných dohôd EÚ posilnila aj spoluprácu v množstve otázok od regulačných a normalizačných otázok po otázky týkajúce sa surovín.

S využitím inštitucionálnych štruktúr obchodných dohôd EÚ ako platformy pokračovala Komisia v roku 2022 v **spolupráci s rozvinutými partnermi** z celého geografického spektra

³⁵ Uznávanie je súčasťou pilotného projektu, ktorý bude pokračovať, kým sa neprijme legislatívna zmena a nenadobudne účinnosť.

na najrôznejších otázkach spoločného záujmu, pričom túto spoluprácu uľahčovali príslušné obchodné dohody. Príklady tejto spolupráce sú uvedené v ďalšom texte.

- **Digitálne partnerstvá** uzavreté v roku 2022 s Japonskom a Južnou Kóreou a na začiatku roka 2023 so Singapurom s cieľom posilniť spoluprácu na digitálnej infraštruktúre, zručnostiach, digitálnej transformácii podnikov a digitalizácii verejných služieb. Na základe týchto zásad digitálneho obchodu EÚ 20. júla 2023 začala so Singapurom rokovania o záväzných pravidlách digitálneho obchodu³⁶.
- Spolupráca s **Južnou Kóreou**
 - na **zelenom partnerstve** zriadenom 22. mája 2023 s cieľom posilniť dvojstrannú spoluprácu a výmenu najlepších postupov týkajúcich sa opatrení v oblasti klímy, prechodu na čistú a spravodlivú energiu, ochrany životného prostredia a ďalších oblastí zelenej transformácie,
 - na **elektronickom osvedčovaní** a harmonizácii zdravotných certifikátov s cieľom ešte viac uľahčiť obchod s viacerými spracovanými agropotravinovými výrobkami. Pokračovali aj diskusie o aktualizovaní príloh k obchodnej dohode, ktoré sa týkajú automobilov a elektroniky, pričom EÚ a Južná Kórea diskutovali aj o tom, ako zabezpečiť rovnaké podmienky pre výrobcov v sektore bez ohľadu na ich pôvod, keďže obe strany zavádzajú politiky súvisiace s elektrickými vozidlami.
- Spolupráca s **Japonskom** na požiadavkách na normalizáciu a osvedčovanie, ako aj na pravidlách týkajúcich sa zadávania zákaziek v oblasti veternej energie na mori s pomocou troch štúdií³⁷, v ktorých sa sformulovali odporúčania, ako zmierniť obmedzenia pri prístupe cudzích plavidiel k projektom veternej energie na mori. V týchto štúdiách sa podporuje Japonsko pri dosahovaní cieľa spočívajúceho vo zvýšení podielu energie z obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe a v dosiahnutí klimateckej neutrality do roku 2050.
- Spolupráca s **Kanadou** v oblasti životného prostredia a surovín pokračovala v roku 2022 a na začiatku roka 2023 sériou spoločných podujatí, ktoré sa odštartovali na samite EÚ a Kanady v roku 2021³⁸ a zahŕňali aj dôslednú výmenu názorov na obchod a klímu so zástupcami občianskej spoločnosti. Medzi týmito spoločnými podujatiami boli štyri

³⁶ https://policy.trade.ec.europa.eu/news/joint-statement-launch-negotiations-eu-singapore-digital-trade-agreement-2023-07-20_en.

³⁷ Veterná energia na mori: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Japanese%20OWP%20Tenders_Aquilo%20Energy%20GmbH_publication102022.pdf; námorná kabotáž: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Japanese%20OWP%20Cabotage_Aquilo%20Energy%20GmbH_publication102022.pdf; normy, technické predpisy a posudzovanie zhody na japonskom a európskom trhu s veternou energiou na mori: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/OWP%20Study%20-%20DTU-REI_publication_EN_0.pdf

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/sk/meetings/international-summit/2021/06/14/>.

semináre na podporu udržateľnosti, environmentálnej správy a opatrení v oblasti klímy v poľnohospodárstve. Ďalším výsledkom samitu je *strategické partnerstvo EÚ a Kanady v oblasti surovín*, ktoré dopĺňa výročný dvojstranný dialóg o surovinách a ktoré sa zameriava na diverzifikovanie zdrojov významných vstupov zeleného a digitálneho hospodárstva a odklonenie sa od výrobcov, ktorí nezmysľajú podobne, s cieľom posilniť konkurencieschopné dodávateľské reťazce medzi EÚ a Kanadou.

- Spolupráca so **Švajčiarskom** na využívaní obchodných dohôd, ktorá spočívala v porovnávaní obchodných štatistik, mier využívania preferencií obchodných dohôd a pravidiel pôvodu. Spolupráca bola založená na výskume EÚ a štúdií³⁹ švajčiarskeho štátneho sekretariátu pre ekonomiku (SECO), ktorá sa zameriava na odhad hospodárskeho potenciálu po vytvorení kumulačnej zóny medzi preferenčnými obchodnými partnermi Švajčiarska aj EÚ. Švajčiarsko navyše uplatňuje rovnaké bezpečnostné a ochranné opatrenia, aké platia v EÚ. Keďže je Švajčiarsko od zmeny dohody o colnej bezpečnosti v marci 2021 aktívnym účastníkom únijskeho systému kontroly dovozu 2, legálny obchod je ešte plynulejší a na dodávateľské reťazce sa uplatňuje vysoká úroveň bezpečnosti.

Obchodné dohody EÚ naďalej slúžili aj ako fórum pre rozvoj spolupráce v Latinskej Amerike a v Afrike

V roku 2022 EÚ s podporou svojich regionálnych programov spolupráce pokračovala v spolupráci s partnermi z Latinskej Ameriky a subsaharskej Afriky v otázkach udržateľnosti a dobrej správy. Táto spolupráca je charakterizovaná aj silným zapojením a účasťou občianskej spoločnosti, a to aj na miestnej úrovni v partnerských krajinách. Nedávnymi príkladmi sú:

- Spolupráca s **Čile** podporovaná regionálnymi programami EÚ s cieľom napomôcť prechodu krajiny na **udržateľnejšie hospodárstvo šetrné k životnému prostrediu** vrátane oblastí ako udržateľná ťažba, boj proti antimikrobiálnej rezistencii, podpora zodpovedného obchodného správania a prijatie obchodných opatrení v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov a obehového hospodárstva. Komisia v roku 2022⁴⁰ navyše začala nový projekt zameraný len na Čile s cieľom podporiť spravodlivý a udržateľný obchod medzi EÚ a Čile, ktorý prispeje k posilneniu úlohy obchodu pri podpore environmentálnych a sociálnych cieľov. Výsledkom projektu sú okrem iného štúdie o ekologickej výrobe v Čile a o spravodlivom obchode a jeho súčasťou boli regionálne semináre vo všetkých 16 regiónoch, konferencia na vysokej úrovni s medzinárodnými expertmi a online platforma B2B⁴¹, ktorej cieľom bolo spojiť čilských výrobcov s nákupcami z EÚ.

³⁹ Štúdia, ako aj správa o výsledkoch prieskumu podnikov týkajúca sa využívania dohôd o voľnom obchode švajčiarskymi vývozcami sa nachádzajú tu: https://www.seco.admin.ch/seco/en/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/Freihandelsabkommen/nutzung_freihandelsabkommen.html

⁴⁰ <https://eurochile.cl/es/documents/proyecto-comercio-justo-y-sostenible-entre-la-union-europea-y-chile/>.

⁴¹ <https://www.eeas.europa.eu/delegations/chile/se-lanza-plataforma-%C2%A1conecta-tu-negocio%E2%80%9D-en-el-marco-del-proyecto-%E2%80%9Capoyo-al-es?s=192>.

- Spolupráca s **Ghanou** v rámci projektu Compete Ghana ⁴² „na podporu vykonávania Dočasnej dohody o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Ghanou“ (4,1 mil. EUR, 2020 – 2024). Cieľom projektu je zlepšiť správu hospodárskych záležitostí a podnikateľské prostredie a maximalizovať prínosy dohody o hospodárskom partnerstve pre Ghanu. Medzi najdôležitejšie výsledky v roku 2022 patrilo vypracovanie komunikačného materiálu (napr. príručky k dočasnej dohode o hospodárskom partnerstve a dvojstranového letáku k dočasnej dohode o hospodárskom partnerstve na informovanie verejného aj súkromného sektora), školenia ponúkané zamestnancom sekretariátu dohody o hospodárskom partnerstve, logistická podpora Komisie/GR pre obchod pri školeniach o budovaní kapacít ponúknutá 40 ghanským colným úradníkom, ako aj správa o reformách obchodu vyplývajúcich z dočasnej dohody o hospodárskom partnerstve.

Mnohé dohody s rozvojovými krajinami, ako napríklad dohody o hospodárskom partnerstve s krajinami AKT, majú silný rozvojový rozmer a poskytujú stimuly na reformu, ktorá sa môže vďaka rozvojovej spolupráci, a najmä **pomoci obchodu**, využiť na podporu otvorenejšieho obchodného prostredia, podporu využívania dohôd a dosiahnutie pokroku pri plnení priorít v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja. Zo správy o pokroku pomoci obchodu EÚ za rok 2022⁴³ vyplýva, že EÚ bola so svojimi členskými štátmi najväčším poskytovateľom pomoci obchodu na svete s viac ako 40 % celosvetových tokov v roku 2020, čo zodpovedá 22,9 mld. EUR. Veľká časť tejto pomoci sa poskytla krajinám, ktoré majú preferenčný prístup na trh EÚ. Pomoc obchodu, ktorú poskytla EÚ krajinám AKT, dosiahla napríklad v roku 2020 celkovú výšku 7,2 mld. EUR. V správe sa uvádzajú aj ďalšie informácie a príklady týkajúce sa pomoci obchodu, ktorú poskytla Komisia a členské štáty, napr. s cieľom podporiť MSP pri využívaní príležitostí ponúkaných obchodnými dohodami a pokročiť pri riešení problémov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja. Na webovom sídle venovanom pomoci poskytovanej Európskou úniou na podporu obchodu sa nachádza interaktívna mapa⁴⁴ prijímajúcich krajín s príkladmi projektov pomoci obchodu špecifickými pre daný kontext.

EÚ naďalej rozvíja technickú spoluprácu s preferenčnými partnermi s cieľom zlepšiť podmienky podnikania

Komisia napríklad pokročila pri realizácii **projektu práv duševného vlastníctva (IP Key) v krajinách juhovýchodnej Ázie**, ktorý sa začal 1. apríla 2022, a zaviedla systémy na uľahčenie vysokokvalitných a rýchlych procesov registrácie a účinného presadzovania práv duševného vlastníctva. Projekt podporuje vykonávanie ustanovení v oblasti práv duševného vlastníctva s preferenčnými partnermi v regióne ASEAN, a najmä so **Singapurou a s Vietnamom**, a pomáha im pri pristupovaní k príslušným medzinárodným dohodám.

⁴² Projekt nie je zacielený na žiadny konkrétny sektor, skôr sa zameriava na budovanie kapacity Ghany na vykonávanie dohody o hospodárskom partnerstve a na vyvíjanie úsilia v záležitostiach týkajúcich sa dohody o hospodárskom partnerstve, na zlepšovanie konkurencieschopnosti na úrovni firiem a na hlavné regionálne politiky v prospech priemyselnej konkurencieschopnosti.

⁴³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c2814529-8fce-11ed-b508-01aa75ed71a1/language-en>.

⁴⁴ [Hospodárska integrácia, obchod a prepojenosť \(europa.eu\)](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c2814529-8fce-11ed-b508-01aa75ed71a1/language-en).

Komisia/GR pre obchod poskytli takisto technickú pomoc **štátom dohody o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom (SADC)** s cieľom prispieť k zrýchleniu vykonávania **pravidiel pôvodu** z dohody o hospodárskom partnerstve. K témam riešeným v roku 2022 patrili školenia v oblasti kapacity týkajúce sa diagonálnej kumulácie medzi štátmi SADC-DHP s cieľom zrýchliť vykonávanie diagonálnej kumulácie medzi štátmi SADC-DHP a posilniť regionálnu integráciu v rámci regiónu SADC.

V roku 2022 EÚ pokračovala aj v realizácii **programu EÚ a Južnej Afriky Partneri pre rast** s cieľom maximalizovať dvojstranný obchod podľa dohody o hospodárskom partnerstve so štátmi SADC odstraňovaním technických prekážok obchodu a posilnením celosvetových hodnotových reťazcov. V tejto súvislosti EÚ pokračovala v spolupráci s Juhoafrickým združením bavlny, vlny a mohéru, v ktorom sa združujú pestovatelia, nákupcovia, dodávatelia zariadení a združenia komodít v celom udržateľnom textilnom hodnotovom reťazci, s cieľom preskúmať možnosti výmeny poznatkov, technických výmen a obchodu.

Ďalším príkladom je úzka spolupráca EÚ so všetkými partnermi v **paneuro-stredomorskom priestore** pri rozvoji spoločnej platformy určenej na využívanie elektronických dôkazov o pôvode a elektronických prostriedkov administratívnej spolupráce (*iniciatíva e-PoC*).

C. Zameranie sa na obchod a udržateľný rozvoj

Dňa 22. júna 2022 Komisia dokončila svoje preskúmanie politiky v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja, ktoré vyvrcholilo vydaním **oznámenia**⁴⁵ s názvom *Sila obchodných partnerstiev: spoločne za zelený a spravodlivý hospodársky rast*⁴⁶. Týmto oznámením sa zabezpečuje čerstvý stimul na vykonávanie existujúcich obchodných dohôd EÚ obsahujúcich kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji, konkrétne 11 obchodných dohôd týkajúcich sa 18 partnerských krajín.

Komisia zintenzívnila svoje úsilie a zaviedla do praxe svoje preskúmanie obchodu a udržateľného rozvoja z roku 2022

V súlade so závermi preskúmania obchodu a udržateľného rozvoja Komisia splnila svoj sľub **lepšie zapojiť občiansku spoločnosť** do vykonávania a presadzovania.

- **Zlepšený mechanizmus na vybavovanie sťažností** týkajúci sa údajných porušení obchodu a udržateľného rozvoja predložených prostredníctvom jednotného kontaktného miesta obsahuje konkrétne lehoty na reakciu Komisie (viac pozri ďalej).
- Komisia začala pracovať aj na **identifikácii priorít pre jednotlivé krajiny v úzkej spolupráci s domácimi poradnými skupinami EÚ**. Cieľom je účinnejšie vykonávať záväzky v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja.

⁴⁵ <https://circabc.europa.eu/ui/group/8a31feb6-d901-421f-a607-ebbdd7d59ca0/library/8c5821b3-2b18-43a1-b791-2df56b673900/details>.

⁴⁶ Súhrn hlavných záverov z preskúmania oblasti obchodu a udržateľného rozvoja pozri aj vo výročnej správe o vykonávaní a presadzovaní za rok 2022: [Register dokumentov Komisie – COM\(2022\) 730 \(europa.eu\)](#).

Komisia takisto prijala konkrétne kroky zamerané na **spoluprácu s partnerskými krajinami**, ktoré sa zaviazali k záväzkom v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja. V roku 2022 sa výbory pre obchod a udržateľný rozvoj v rámci obchodných dohôd EÚ využívali:

- na spoluprácu s partnermi na kľúčových podstatných prvkoch preskúmania obchodu a udržateľného rozvoja, najmä pokiaľ ide o vykonávanie *noriem bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP)*, aby sa bezpečné a zdravé pracovné prostredie stalo novou základnou zásadou a právom v práci, a na nadväzovanie dialógu s niektorými partnermi o príslušných dohovoroch Medzinárodnej organizácie práce (MOP) (C155 a C187),
- na obhajobu väčšej *transparentnosti procesu*, a najmä zloženia domácich poradných skupín v partnerských krajinách, podporujúc kontakty medzi domácimi poradnými skupinami a celou občianskou spoločnosťou,
- na zlepšenie chápania *nedávno prijatých alebo navrhovaných právnych predpisov EÚ o udržateľnosti* zo strany partnerov (napr. nariadení EÚ o odlesňovaní a uhlíkovej kompenzácií na hraniciach, ako aj návrhu nariadenia o nútenej práci) a na riešenie obáv partnerov týkajúcich sa vplyvu na obchodné vzťahy s EÚ.

Bola prijatá prvá formálna sťažnosť týkajúca sa obchodu a udržateľného rozvoja a uskutočnilo sa predbežné posúdenie⁴⁷

Týkala sa pracovných práv v banskom sektore v Peru a Kolumbii. Komisia 13. januára 2023 informovala sťažovateľa, holandskú MVO CNV Internationaal, o výsledkoch svojho predbežného posúdenia. Komisia takisto informovala Peru a Kolumbiu a zverejnila informácie o tejto údajnej situácii na svojom webovom sídle⁴⁸. V predbežnom posúdení sa identifikovali potenciálne nedostatky pri presadzovaní pracovných práv v oboch krajinách. Komisia s nimi v súčasnosti spolupracuje na nadväzujúcich opatreniach v súvislosti s identifikovanými potenciálnymi nedostatkami.

Komisia plne využívala obchodnú dohodu, a najmä jej ustanovenia o dialógu a spolupráci vo veciach obchodu a udržateľného rozvoja, ako aj ostatné dostupné kanály. Komisia v tejto veci spolupracuje aj s MOP.

V júni 2022 Komisia zverejnila revidované **prevádzkové usmernenia pre jednotné kontaktné miesto**. Revidovanými usmerneniami sa zainteresovaným stranám oznamujúcim údajné porušenia záväzkov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja zabezpečuje vyššia transparentnosť a predvídateľnosť, pričom sa v nich zároveň stanovujú **lehoty**, s ktorými Komisia pracuje pri vybavovaní sťažností týkajúcich sa obchodu a udržateľného rozvoja: desať pracovných dní na potvrdenie prijatia sťažnosti, 20 na prvé činnosti v nadväznosti na sťažnosť a až 120 pracovných dní na dokončenie predbežného posúdenia (v závislosti od zložitosti prípadu).

⁴⁷ V roku 2022 bola prostredníctvom jednotného kontaktného miesta podaná druhá formálna sťažnosť na údajné porušenia záväzkov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja; nebolo však možné ju spracovať, keď sťažovateľ nebol subjektom z EÚ.

⁴⁸ <https://circabc.europa.eu/rest/download/c872c7cb-a0da-46dc-8b03-8144bf2f0436>.

Značný pokrok sa vo vykazovanom období dosiahol v oblasti vykonávania záväzkov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja týkajúcich sa práce

V oblasti **práce** sa zaznamenal pokrok pri **ratifikácii a nadobudnutí platnosti základných dohovorov MOP** vo viacerých partnerských krajinách:

- **Japonsko** ratifikovalo Dohovor MOP (č.) C105 o zrušení nútenej práce. Dohovor nadobudol platnosť v júli 2023. Japonsko je naďalej odhodlané pokročiť s ratifikáciou zostávajúceho Dohovoru MOP o diskriminácii (C111), hoci je ešte stále potrebné vypracovať konkrétne opatrenia a harmonogram.
- V **Strednej Amerike** ratifikovala Panama základné dohovory Medzinárodnej organizácie práce o inšpekciách práce a materstve a protokol z roku 2014 k Dohovoru o nútenej práci.
- V **Južnej Kórei** nadobudli v apríli 2022 platnosť tri základné dohovory, konkrétne Dohovor o slobode združovania a ochrane práva odborovo sa organizovať (č. 87), Dohovor o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať (č. 98) a Dohovor o nútenej práci (č. 29). Určitý pokrok sa zaznamenal aj v súvislosti s ratifikáciou Dohovoru (č.) 105 o zrušení nútenej práce: v roku 2022 Južná Kórea zverejnila štúdiu, v ktorej sa identifikovali vnútroštátne ustanovenia, ktoré je potrebné zmeniť, aby sa zabezpečil súlad s dohovorom MOP. V septembri 2022 Komisia usporiadala stretnutie zainteresovaných strán s juhokórejskou občianskou spoločnosťou a vypracúva samostatnú štúdiu na overenie juhokórejskej štúdie. EÚ naďalej rokovala o tejto otázke s Južnou Kóreou na všetkých úrovniach.

Po dokončení prvého kroku (ratifikácie) sa pozornosť preorientovala z ratifikácie na **vykonávanie a uplatňovanie základných dohovorov MOP** obchodnými partnermi, pričom Komisia to naďalej pozorne monitoruje.

V tejto súvislosti sa v roku 2022 pozorovali určité upokojujúce trendy a vývoj, keďže **domáci rámec práce** sa preskúmava a zlepšuje vo viacerých partnerských krajinách, ktoré vykonávajú svoje záväzky v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja.

- Široká reforma zákonníka práce prebieha napríklad vo **Vietname** (vrátane dekrétu, ktorým sa umožní zriadenie **nezávislých odborových zväzov**). Po jej dokončení to bude mať pravdepodobne pozitívny vplyv aj na **vietnamskú domácu poradnú skupinu**, ktorá by sa mala rozšíriť o nezávislé organizácie pracovníkov.
- Spolupráca EÚ s **Japonskom** na právnych predpisoch o náležitej starostlivosti sa uskutočňovala vo výboroch pre obchod a udržateľný rozvoj a na ich technických stretnutiach medzi zasadnutiami a prispela k tvorbe japonských **usmernení k náležitej starostlivosti v oblasti ľudských práv**, ktoré boli zverejnené v septembri 2022. V usmerneniach sa riešia tie isté pracovné normy ako v kapitole o obchode a udržateľnom rozvoji dohody o hospodárskom partnerstve, pričom sa zameriavajú okrem iného na zvýšenie miery zodpovedného získavania zdrojov japonskými spoločnosťami v súlade s medzinárodnými normami.

- **Singapur** uviedol, že vykonáva kroky na prijatie právnych predpisov, ktorými sa **zakáže diskriminácia na pracovisku** (ktorá sa dosiaľ riešila iba dobrovoľnými rámcami).
- **Gruzínsko** zaviedlo plnohodnotnú inšpekciu práce s rozšíreným mandátom.
- Po diskusiách vo výboroch pre obchod a udržateľný rozvoj a so zainteresovanými stranami v teréne **Kolumbia a Peru** identifikovali nedostatky pracovného rámca a rozhodli sa začať revíziu svojich príslušných zákonníkov práce.

Ustanovenia o obchode a udržateľnom rozvoji v preferenčných obchodných dohodách o životnom prostredí a práci viedli k cielenejšej spolupráci medzi stranami

V oblasti **ochrany životného prostredia** sa vo vykazovanom období zaznamenal pokrok pri **vykonávaní viacstranných environmentálnych dohôd** a pri ekologickej transformácii prostredníctvom prístupov obehového hospodárstva. Napríklad **Vietnam** sa zapájal do dialógu s EÚ o obehovom hospodárstve, pričom kapitola o obchode a udržateľnom rozvoji a obchodná dohoda medzi EÚ a Vietnamom ako celok pri tom zohrávali dôležitú úlohu.

Komisia sa naďalej dôsledne zameriavala na **spoluprácu** pri vykonávaní environmentálnych ustanovení svojich obchodných dohôd, a to aj s rozvinutými obchodnými partnermi v juhovýchodnej Ázii. K tomu patrilo rozvíjanie spolupráce Komisie so **Singapurom** v oblasti technológií s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu (na základe informácií zo spoločného seminára domácich poradných skupín o „Digitálnom hospodárstve a jeho prepojení s udržateľnosťou“ z 24. marca).

EÚ v roku 2022 financovala technickú spoluprácu na podporu cieľov udržateľnosti

- V **Strednej Amerike** sa projektmi spolupráce podporujú reformné procesy a budovanie kapacít s cieľom pomôcť partnerom pri plnení záväzkov v pracovnoprávnej oblasti. Jedným z takýchto príkladov je program MOP pre Guatemalu financovaný z prostriedkov EÚ, ktorým sa vykonáva plán MOP týkajúci sa slobody združovania a kolektívneho vyjednávania.
- Vo **Vietname** pomáha riešiť pracovnoprávne vzťahy, slobodu združovania a kolektívne vyjednanie, ako aj zriaďovanie a fungovanie nezávislých odborových zväzov a pracovných inšpekcí program EÚ a Vietnamu zameraný na podporu dôstojnej práce, ktorý má rozpočet 13,5 mil. EUR na šesť rokov.

Domáce poradné skupiny opäť významne prispievali k plneniu cieľov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja v rámci 11 obchodných dohôd EÚ zahŕňajúcich 18 krajín

Príspevky domácich poradných skupín, ktoré **monitorujú situáciu** v teréne v partnerských krajinách, posilňujú postavenie Komisie pri sledovaní plnenia záväzkov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja:

- V prípade **Ekvádoru** sa napríklad v spoločných podaniach zástupcov občianskej spoločnosti v roku 2021 zdôraznili **t ťažkosti**, ktorým čelila jedna z organizácií pracovníkov v sektore **banánov pri registrácii ako odborový zväz**. Viedlo to

k opatreniu na presadzovanie práva. Komisia sa tejto otázke začala venovať a vyjadrila obavy spojené s porušovaním základných záväzkov v oblasti práce a pripomenula odporúčania vydané MOP. Komisia naďalej spolupracovala s odbormi v Ekvádore, najmä v sektore banánov, a podporila ich pri diskusiách s ekvádorskou vládou.

- **Domáca poradná skupina EÚ pre Južnú Kóreu** upozornila v roku 2021 Komisiu na prípad údajnej **diskriminácie doručovateľov v Južnej Kórei**, ktorá sa týkala uznania ich práva na kolektívne vyjednávanie. Komisia sa potom týmto problémom naďalej zaoberala spolu s Južnou Kóreou v kontexte vykonávania správy poroty odborníkov.
- Nedávno **domáca poradná skupina EÚ pre Spojené kráľovstvo** upozornila Komisiu na niekoľko problémov s dodržiavaním predpisov, ktoré boli vznesené v rámci diskusií so Spojeným kráľovstvom v príslušných inštitucionálnych orgánoch. Išlo napríklad o zníženie počtu **pracovných inšpekcií** v Spojenom kráľovstve, ktoré súvisí s dodržiavaním záväzku Spojeného kráľovstva zachovať účinný systém vnútroštátneho presadzovania práva. Tento bod bol vzhľadom na obavy domácej poradnej skupiny EÚ vznesený v Osobitnom výbore pre rovnaké podmienky v oblasti obchodu.

Domáce poradné skupiny okrem toho pokračovali v poskytovaní informácií o otázkach, ktoré sú predmetom spoločného záujmu a spoločných obáv, stranám obchodných dohôd EÚ prostredníctvom **výskumu tém týkajúcich sa obchodu a udržateľného rozvoja**. Ide okrem iného o **štúdie** zadané domácimi poradnými skupinami EÚ a partnerskej krajiny, ktoré sú základom spolupráce a vzájomného porozumenia medzi stranami v otázkach udržateľnosti. Ako príklady možno uviesť štúdiu o spravodlivom obchode medzi EÚ a Andským regiónom a administratívnu štúdiu o platformovej práci a inštitucionálnej ochrane s osobitným zameraním na Južnú Kóreu a EÚ, ktoré boli zverejnené v polovici marca 2022.

Okrem toho domáce poradné skupiny EÚ v roku 2022 pokračovali v **aktívnej spolupráci s občianskou spoločnosťou v partnerských krajinách**. Spolupráca domácich poradných skupín EÚ s občianskou spoločnosťou v teréne (a to aj prostredníctvom fór občianskej spoločnosti alebo iných podobných štruktúr zriadených na základe obchodných dohôd EÚ) takisto prispela k dosiahnutiu pokroku v otázkach obchodu a udržateľnosti, a to aj v prípadoch, keď v praktickom usporiadaní domácich poradných skupín tretích krajín pretrvávali nedostatky. Napríklad:

- Vo **Vietname** spolupráca v teréne medzi domácou poradnou skupinou EÚ pre Vietnam a delegáciou EÚ prispela k začatiu procesu, ktorého výsledkom bolo zriadenie domácej poradnej skupiny Vietnamu na jeseň 2021 a zvýšenie počtu jej členov, ktorý sa v roku 2022 zvýšil z troch na sedem.
- V **Japonsku** vyústila spolupráca domácej poradnej skupiny EÚ s niektorými japonskými účastníkmi spoločného dialógu s občianskou spoločnosťou do identifikovania viacerých kľúčových tém spolupráce, akými boli napríklad zodpovedné podnikanie, náležitá starostlivosť a ratifikácia dohovorov MOP. Vytvorila sa tak pozitívna dynamika.

- Proaktívna spolupráca **domácej poradnej skupiny EÚ pre Andský región** vyústila do vzájomne podporovaných jednotlivých vyhlásení kolumbijskej domácej poradnej skupiny, ekvádorskej domácej poradnej skupiny a peruánskej tieňovej domácej poradnej skupiny na fóre občianskej spoločnosti z 28. októbra 2022.

Komisia v roku 2022 zabezpečila priebežnú **finančnú podporu práce domácich poradných skupín: Projekt v hodnote 3 mil. EUR**, ktorý zadala Komisia v roku 2018, na podporu občianskej spoločnosti v rámci obchodných dohôd sa predĺžil do konca roka 2024 a je v procese predĺženia až do konca roka 2026.

D. Hodnotenie vplyvu obchodných dohôd ako podklad pre vykonávacie opatrenia⁴⁹

Komisia vo vykazovanom období naďalej posudzovala zistenia zo štúdie s cieľom podporiť hodnotenie *ex post* **obchodnej dohody medzi EÚ a Andským regiónom⁵⁰**.

V septembri 2022 bola zverejnená záverečná správa zo štúdie na podporu hodnotenia *ex post* **obchodnej dohody medzi EÚ a Strednou Amerikou**, pričom Komisia vydala svoju hlavnú správu (pracovný dokument útvarov Komisie) v júni 2023. V súčasnosti Komisia posudzuje správu a pripravuje pracovný dokument útvarov Komisie na účely dokončenia hodnotenia *ex post*.

Obe hodnotenia osvetlili situáciu v oblasti vykonávania dohôd a ich vplyvu na EÚ a partnerské krajiny z hospodárskeho, zo sociálneho a z environmentálneho hľadiska. Potvrďuje sa v nich prístup Komisie k vykonávaniu dohôd s partnermi z Latinskej a Strednej Ameriky a poskytuje viac informácií na ďalšie doladenie stratégie ich vykonávania a presadzovania.

Zároveň pokračuje hodnotenie *ex post* prehĺbených a komplexných zón voľného obchodu s **Gruzínskom a Moldavskom**, pričom pracovný dokument útvarov Komisie sa v súčasnosti pripravuje.

A napokon sa začalo hodnotenie *ex post* **Dohody o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a SADC**.

⁴⁹ https://policy.trade.ec.europa.eu/analysis-and-assessment/ex-post-evaluations_en.

⁵⁰ Podrobnejšie zistenia zo štúdie sa uvádzajú aj v informačnom prehľade o krajine pre obchodnú dohodu medzi EÚ a Andským regiónom: pozri aj pracovný dokument útvarov Komisie **SWD (2023) 740**; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>

III. Pomoc poskytovaná malým a stredným podnikom, aby sa presadili vo svetovom obchode

Výhody obchodných dohôd EÚ sú dôležité najmä pre MSP (ktoré predstavujú 93 % vývozcov z EÚ) pri hľadaní nových obchodných príležitostí za hranicami. Aj vtedy, ak priamo neobchodujú na trhoch tretích krajín, môžu vyrokované záväzky prospieť MSP vzhľadom na ich postavenie v celosvetovom dodávateľskom reťazci, napr. keď pôsobia ako dodávatelia väčších firiem. Komisia v roku 2022 pokračovala vo svojom úsilí pomáhať MSP, aby si uvedomili výhody obchodných dohôd EÚ a využívali ich.

A. Vylepšenie a podpora platformy Access2Markets

Platforma Access2Markets, spustená v októbri 2020, obsahuje komplexné praktické informácie, ktoré podniky potrebujú pri podnikaní v zahraničí, napríklad o clách, daniach a postupoch na 135 vývozných a všetkých zdrojových trhoch. Platforma má viac ako 5 miliónov používateľov⁵¹ a Komisia na nej vyškolila viac ako 9 000 MSP. Okrem organizovania štvrťročných virtuálnych školení s tlmočením z angličtiny do jazykov EÚ podporila Komisia/GR pre obchod 30 školení organizovaných členskými štátmi a subjektmi z odvetvia. Ide okrem iného o samit medzi EÚ a Afrikou z roku 2022, školenie o platforme Access2Markets organizované v spolupráci s francúzskym predsedníctvom Rady, školenie s Centrom pre priemyselnú spoluprácu medzi EÚ a Japonskom, Kanadskou obchodnou komorou v EÚ a školenie na výročnej konferencii siete Enterprise Europe Network z roku 2022.

Platforma Access2Markets a jej **hlavné nástroje** boli opätovne **vylepšené** v roku 2022:

- **Nástroj na vlastné hodnotenie pravidiel pôvodu (*Rules of Origin self-assessment tool – ROSA*)** sa používa približne 470-krát denne. Jeho rozsah sa v roku 2022 znovu rozšíril: ROSA už obsahuje 31 obchodných dohôd EÚ zahŕňajúcich 119 partnerských krajín (vrátane 65 rozvojových krajín využívajúcich výhody vyplývajúce zo všeobecného systému preferencií pri svojom vývoze do EÚ). Okrem toho sú od júna 2023 dostupné vo *všetkých* jazykoch EÚ tieto dohody: Komplexná hospodárska a obchodná dohoda medzi EÚ a Kanadou (CETA), Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom, Dohoda o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom a všeobecný systém preferencií. Nová verzia nástroja na vlastné hodnotenie pravidiel pôvodu bola zavedená pre väčšinu dohôd EÚ o voľnom obchode. Nástroj ROSA bol úplne prepracovaný a získal nové rozhraní⁵² (ROSA 2), zefektívnili sa v ňom otázky, skrátil čas, ktorý spoločnosti potrebujú na dokončenie vlastného hodnotenia, a vykonali sa ďalšie zjednodušenia procesu pre používateľov.

⁵¹ Celkové vyhľadávania v rámci funkcie Pomoc v otázkach obchodu (My Trade Assistant) dosiahli len v roku 2022 počet 11 336 170. 55,6 % vyhľadávani sa týkalo vývozu, 37,5 % dovozu a 6,8 % trhu EÚ.

⁵² <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/rosa-2-launches-beta-version>.

- **Nástroj Access2Procurement (A2P)** spustený v septembri 2021 pomáha podnikom zistiť, či sa na konkrétne obstarávanie vzťahujú medzinárodné záväzky prijaté **Kanadou a Japonskom** v ich dvojstranných obchodných dohodách s EÚ. Od spustenia nástroja používatelia vykonali 5 395 posúdení, pričom v roku 2022 bolo uskutočnených približne 270 posúdení mesačne. Pridanie **Spojených štátov** na platformu Access2Procurement bolo dokončené a oficiálne spustené 4. júla 2023. Najbližšie bude pridané Spojené kráľovstvo.
- V roku 2022 bol na platformu pridaný **nástroj pomoci v otázkach obchodu pre služby a investície** (*My Trade Assistant for Services and Investment*), ktorý sa zatiaľ týka dvoch krajín, Kanady a Spojeného kráľovstva, a troch sektorov, právneho, účtovného a služieb námornej dopravy. Od svojho spustenia bol využitý 9 000-krát. Postupne sa dopĺňajú informácie o viac ako 90 sektoroch služieb na štyroch vývozných trhoch – kanadskom, japonskom, švajčiarskom a Spojeného kráľovstva.
- Na platformu Access2Markets sa postupne pridávajú **štatistiky o službách**: vychádzajú zo súborov údajov Eurostatu „Bop-Its6“ a vzťahujú sa na tieto sektory: výrobné, údržbárske a opravárenské služby, doprava, cestovanie, stavebníctvo, poistenie a dôchodky, finančné služby, telekomunikácie, počítačové a informačné služby, ostatné obchodné služby a osobné, kultúrne a rekreačné služby

B. Plnenie osobitných potrieb MSP: kapitoly v obchodných dohodách týkajúce sa MSP a centrá v Japonsku a Číne

Množstvo platných **obchodných dohôd EÚ** obsahuje **ustanovenia venované MSP**⁵³, ktoré majú pomáhať MSP pri získavaní prístupu ku kľúčovým informáciám potrebným na vzájomný prístup na svoje trhy. Komplexná hospodárska a obchodná dohoda medzi EÚ a Kanadou (CETA) obsahuje *odporúčanie* týkajúce sa MSP⁵⁴, zatiaľ čo Dohoda o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom a Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom obsahujú *kapitoly týkajúce sa MSP*. Kontaktné miesta každej strany zaisťujú zohľadnenie záujmov MSP počas vykonávania dohody a prístup MSP k najnovším informáciám. V tejto súvislosti zorganizovali kontaktné miesta pre MSP zriadené podľa dohody CETA v marci 2023 špecializovaný webinár na výmenu skúseností a informácií o politických iniciatívach a programov jednotlivých strán, ktoré prispievajú k internacionalizácii MSP. Počas životnosti dohody CETA sa počet MSP vyvážajúcich do Kanady zvýšil o 43 %. Kontaktné miesta pre MSP zriadené podľa Dohody o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom sa v júni 2022 stretli a navrhli činnosti, ktoré majú

⁵³ S Kanadou bolo dohodnuté odporúčanie týkajúce sa MSP, zatiaľ čo Dohoda o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom a Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom obsahujú kapitoly týkajúce sa MSP rovnako ako dohody uzavreté s Novým Zélandom, Mercosurom, Čile a Mexikom. Kapitola týkajúca sa MSP je takisto súčasťou prebiehajúcich rokovaní s Indiou a Indonéziou.

⁵⁴ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/country-assets/tradoc_157417.pdf.

vykonať jednotlivé strany na vykonanie kapitoly týkajúcej sa MSP a v marci 2023 zverejnili svoju **spoločnú správu o činnosti**⁵⁵.

V roku 2022 Komisia naďalej pomáhala MSP prostredníctvom špecializovaných centier pre MSP v Japonsku a Číne, čo pomáhalo MSP zorientovať sa na týchto trhoch.

*Centrum pre priemyselnú spoluprácu medzi EÚ a Japonskom*⁵⁶ s pomocou špecializovanej asistenčnej služby dohody o hospodárskom partnerstve⁵⁷ uskutočnili činnosti vrátane týchto:

- školenie 77 manažérov z EÚ (Get Ready for Japan, World Class Manufacturing),
- 41 webinárov alebo podcastov o podnikaní v Japonsku s viac ako 1 200 účastníkmi,
- 20 správ s informáciami o trhu, ktoré sú pre európske podniky bezplatne k dispozícii,
- 28 podujatí B2B, ktoré umožnili 830 stretnutí medzi európskymi a japonskými spoločnosťami⁵⁸ a prispeli k uzavretiu 15 partnerských dohôd.

*Centrum EÚ pre MSP v Číne*⁵⁹ poskytuje poradenstvo zainteresovaným stranám spomedzi podnikov o rozšírení obchodnej prítomnosti na čínskom trhu a podporuje výmenu najlepších postupov. V roku 2022 jeho činnosti zahŕňali:

- 37 školení/webinárov v Číne a EÚ pre viac ako 3 000 MSP z EÚ,
- 22 podporných činností vrátane politických stretnutí a lobistických akcií s predstaviteľmi čínskej a európskej vlády, think-tankami a záujmovými združeniami,
- desať vývozných usmernení, sektorových správ a obchodných článkov,
- osobitná technická pomoc MSP z EÚ vo viac ako 300 prípadoch.

C. Spolupráca so sieťou Enterprise Europe Network (EEN) na pomoc MSP

Komisia/GR pre obchod naďalej prehľbovali spoluprácu so sieťou Enterprise Europe Network⁶⁰ (ďalej len „sieť“), ktorá bola obnovená v rámci Programu pre jednotný trh EÚ. Partneri siete majú osobitný mandát na propagovanie obchodných dohôd EÚ. V mandáte poslednej výzvy na predkladanie návrhov siete sa stanovuje, že partneri siete musia „pomáhať MSP pri čo najlepšom využívaní dohôd EÚ o voľnom obchode (obchodných dohôd) platných s tretími krajinami“. Dostupný rozpočet výzvy tvorí obdivuhodných 164,5 mil. EUR na

⁵⁵ [relations-negotiations-and-agreements - Library \(europa.eu\)](https://www.eu-japan.eu/relations-negotiations-and-agreements-library).

⁵⁶ <https://www.eu-japan.eu/>.

⁵⁷ <https://www.eu-japan.eu/epa-helpdesk>.

⁵⁸ Centrum ako kontaktné miesto siete Enterprise Europe Network pre Japonsko uľahčuje nadväzovanie kontaktov medzi európskymi a japonskými MSP.

⁵⁹ <https://www.eusmecentre.org.cn/>.

⁶⁰ Informácie o sieti Enterprise Europe Network sú dostupné tu: <https://een.ec.europa.eu/>. Sieť spolufinancovaná z európskeho programu COSME aktívne pôsobí vo viac ako 60 krajinách a spája 3 000 odborníkov zo 600 členských organizácií. Cieľom siete je pomôcť malým a stredným podnikom v rámci ich medzinárodnej činnosti.

obdobie od 1. januára 2022 do 30. júna 2025. Od poradcov siete sa očakáva aj vykázanie vplyvu na európske podniky po poskytnutí obchodných poradenských služieb (t. j. dosiahnutie cieľov poradenstva).

Štruktúry siete Enterprise Europe Network sa čoraz častejšie využívajú na propagáciu obchodných dohôd EÚ

V roku 2022 bola v rámci siete zriadená špecializovaná skupina odborníkov („tematická skupina pre internacionalizáciu“), ktorá sa zaoberala témami internacionalizácie MSP. Z výsledkov jej práce čerpá 290 poradcov siete. Na zvýšenie kapacity poradcov siete pri zabezpečovaní využívania príležitostí vyplývajúcich z obchodných dohôd EÚ obchodnými klientmi bola vymenovaná špecializovaná kontaktná osoba.

S novými kolami výziev na predkladanie návrhov a vyjadrenie záujmu, ktoré sa začali v roku 2022, sa sieť rozširuje mimo hraníc EÚ, takže pridáva *sieťové uzly* v obchodných partnerských krajinách EÚ, s ktorými má EÚ uzavretú dvojstrannú obchodnú dohodu alebo zavedenú colnú úniu (napr. Turecko, Singapur, Južná Kórea).

Množstvo činností siete je zameraných na prístup MSP k výhodám obchodných dohôd

Vďaka svojim kontaktom s 500 vedúcimi organizáciami na podporu podnikania v Európe sieť naďalej zintenzívňuje úsilie GR pre obchod v oblasti školení o obchodných dohodách EÚ a platforme Access2Markets. V roku 2022 sieť znovu realizovala množstvo ďalších propagačných činností, ktoré pomohli MSP získať informácie o zahraničných trhoch, zorientovať sa a súťažiť na nich. Tieto činnosti zahŕňajú:

- *seminár o obchodných dohodách EÚ a platforme Access2Markets na výročnej konferencii siete Enterprise Europe Network v Prahe v októbri 2022 s účasťou 40 poradcov siete na mieste a približne 60 online,*
- *kaskádové školenie pre poradcov siete v novembri 2022 s externými konzultantmi s pomocou praktických prípadových štúdií. Účastníci boli požiadaní, aby do šiestich mesiacov zopakovali školenie a šírili jeho obsah vo svojich vnútroštátnych sieťach,*
- *dvojmesačné stretnutie pravidelných účastníkov týkajúce sa obchodných dohôd, ktoré odštartovalo na začiatku roka 2023; externí odborníci na obchod počas neho poskytujú poradenstvo poradcom siete o riešení konkrétnych problémov ich klientov pri dovoze a/alebo vývoze mimo EÚ.*

D. Spolupráca s organizáciami na podporu obchodu

Komisia naďalej spolupracuje s organizáciami členských štátov na podporu obchodu a poskytuje im aktuálne informácie o obchodných dohodách EÚ a platforme Access2Markets. V roku 2022 Komisia pokračovala aj vo výmene informácií s organizáciou Trade Promotion Europe (ďalej len „TPE“)⁶¹, v ktorej sa zlučuje 27 organizácií na podporu obchodu zo 17 členských štátov. Vďaka svojej širokej sieti viac ako 170 kancelárií v EÚ a viac ako 400 mimo EÚ zohráva TPE dôležitú multiplikačnú úlohu. Komisia podporuje úsilie TPE pri zlepšovaní informovanosti svojich členov o preferenčných obchodných dohodách EÚ a ich výhodách. Táto podpora zahŕňa organizovanie série špecializovaných školení, ako napríklad program odborného školenia riadenia vývozu, ktorý sa začal v marci 2023⁶².

E. Činnosti na podporu MSP na mnohostrannej úrovni (WTO)

EÚ v roku 2022 pokračovala v podpore vykonávania **balíka o mikropodnikoch, malých a stredných podnikoch**⁶³ z roku 2020, pričom sekretariátu WTO podávala správy o stave vykonávania balíka v EÚ. V tejto súvislosti EÚ pravidelne zasiela colné a necolné údaje do dvoch informačných platforiem v rámci balíka (asistenčnej služby pre svetový obchod a integrovanej databázy WTO). EÚ pri viacerých príležitostiach poskytla aj spätnú väzbu a podporu iniciatívam na výmenu informácií sekretariátu WTO, ako aj o zlepšení ustanovení o mikropodnikoch a malých a stredných podnikoch v databáze regionálnych obchodných dohôd⁶⁴.

IV. Riešenie prekážok a hľadanie riešení

IV.1 Súčasný stav prekážok obchodu a ich odstraňovania

V roku 2022 bolo prostredie svetového obchodu naďalej zložité. Nevypovokovaná a neodôvodnená vojenská agresia Ruska voči Ukrajine mala závažný vplyv na medzinárodný obchod po koordinovanom tlaku spojeneckých a ďalších krajín obmedziť schopnosť Ruska pokračovať v agresii, zatiaľ čo iné krajiny podnikli kroky na ochranu svojich vnútroštátnych trhov. Protekcionistické politiky a postupy, ktoré vyvrcholili v období pandémie ochorenia COVID-19, v niektorých regiónoch pretrvávali a vytvárali prekážky pre podniky pôsobiace na týchto trhoch. Preto je dôležité pokračovať v úsilí zameranom na odhaľovanie a riešenie prekážok obchodu, ako aj upozorňovanie na ne.

⁶¹ <https://tradepromotioneurope.eu/>.

⁶² <https://tradepromotioneurope.eu/trade-promotion-europes-export-management-masterclass-kicks-off/>.

⁶³ https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/msmes_11dec20_e.htm.

⁶⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/msmesandtra_e/msmesandtra_e.htm.

A. Súbor registrovaných prekážok obchodu a investícií k 31. decembru 2022

Ako vyplýva z tabuľky, do konca roka 2022 bolo do databázy platformy Access2Markets Komisie zadaných celkovo **448** aktívnych prekážok obchodu a investícií v 64 tretích krajinách.

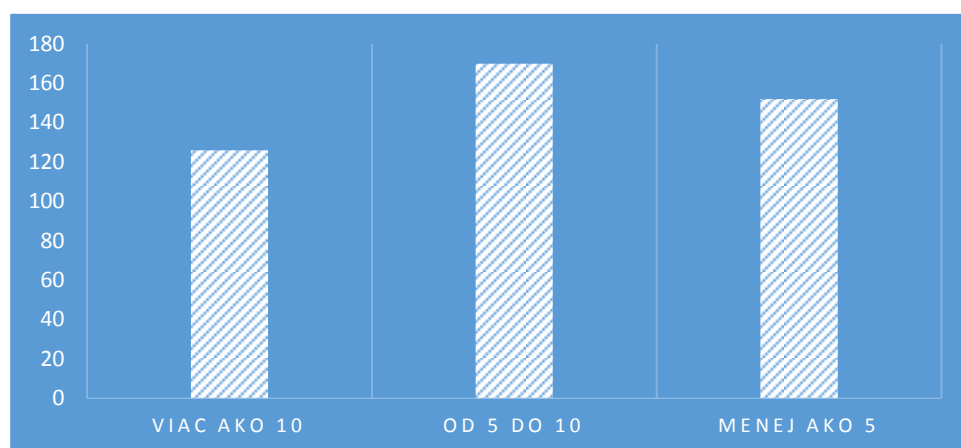
Druh opatrenia	Počet prekážok
Sanitárne a rastlinolekárske opatrenia	99
Technické prekážky obchodu	79
Clá a ich ekvivalenty a kvantitatívne obmedzenia	79
Administratívne postupy	37
Iné opatrenia*	37
Služby a investície	36
Práva duševného vlastníctva	36
Verejné obstarávanie	29
Vývozné dane a obmedzenia	16
Spolu	448

* K ostatným opatreniam patria prekážky súvisiace s nástrojmi na ochranu obchodu a so subvenciami a opatrenia ovplyvňujúce hospodársku súťaž.

Počet prekážok obchodu a investícií, ktorým čelia spoločnosti z EÚ pri vývoze mimo Úniu, zostal preto v porovnaní s rokom 2021 stabilný, keďže bolo zaznamenaných 455 prekážok.

Z **dátumu registrácie** prekážok obchodu zaregistrovaných do konca roka 2022 vyplýva, že 34 % ich bolo zaregistrovaných za posledných päť rokov (ako je to zobrazené na obrázku 5), 38 % za posledných šesť až desať rokov a 27 % všetkých prekážok sa v zozname nachádza viac ako desať rokov.

Obrázok 5: Počet prekážok podľa dátumu registrácie

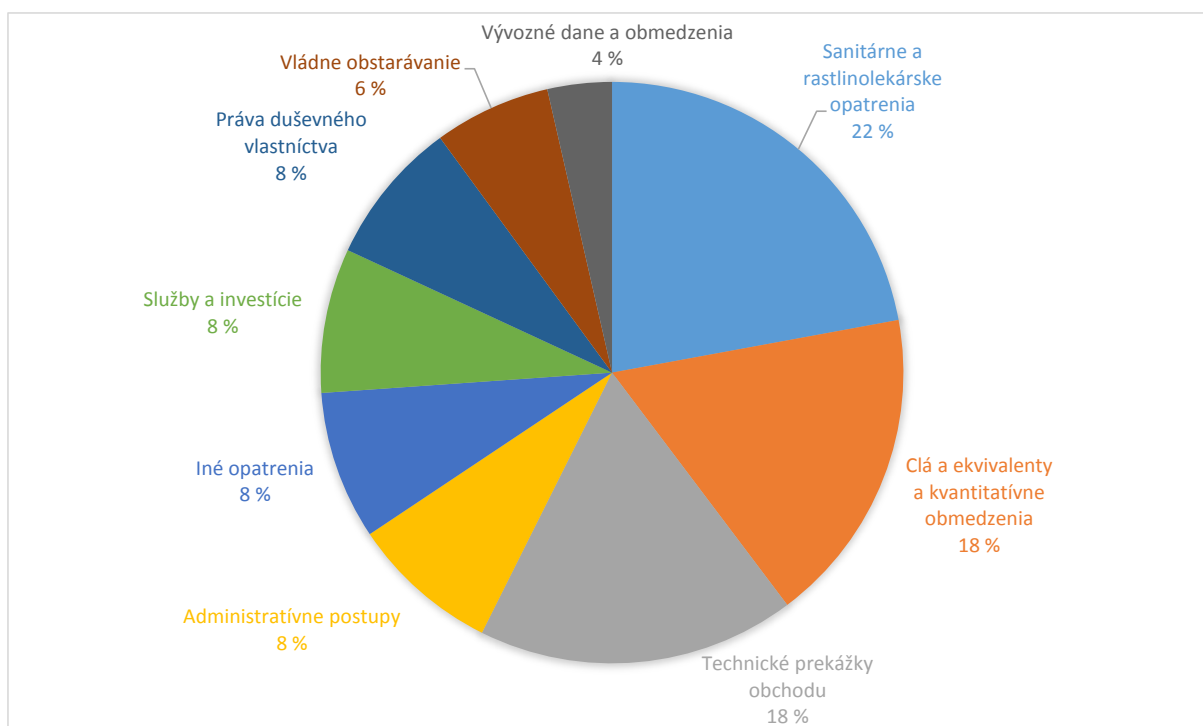
Priemerný „vek“ prekážok súvisiacich s Čínou, Ruskom, Indiou a Spojenými štátmi (t. j. najväčšími nepreferenčnými partnermi) je desať rokov: 103 zo 117 prekážok v prípade týchto krajín bolo zaregistrovaných do roku 2019. Na druhej strane je v prípade prekážok zaregistrovaných v iných krajinách priemerný vek približne 8,7 roka.

V niektorých z týchto prípadov našli podniky alternatívne spôsoby obídenia prekážok, prípadne sa jednoducho rozhodli zamerať na iné trhy. Zároveň sú informácie na platforme Access2Markets o existencii týchto prekážok naďalej cenné pre spoločnosti, ktoré podnikajú v dotknutých krajinách. Komisia v spolupráci s členskými štátmi a dotknutými zainteresovanými stranami postupne prechádza zoznam starších prekážok podľa krajín a sektorov. V oddiele C sa uvádzajú niektoré nedávne príklady toho, ako Komisia v tandeme s členskými štátmi a podnikmi vyriešila prekážky, ktoré viac ako desať rokov ovplyvňovali vývoz z EÚ.

Ak sa pozrieme na **druhy prekážok**, ktoré prevažovali v roku 2022, z obrázku 6 vyplýva, že *sanitárne a rastlinolekárске opatrenia* zostali najväčšou kategóriou prekážok obchodu (99), keďže tvorili takmer štvrtinu všetkých zaznamenaných prekážok. Po nich nasledovali technické prekážky obchodu (79 prekážok) a colné opatrenia a kvantitatívne obmedzenia (79 prekážok). Tieto tri kategórie prekážok obchodu spoločne predstavovali takmer 60 % všetkých aktívnych prekážok, čo zodpovedá trendu pozorovanému v rokoch 2020 až 2021.

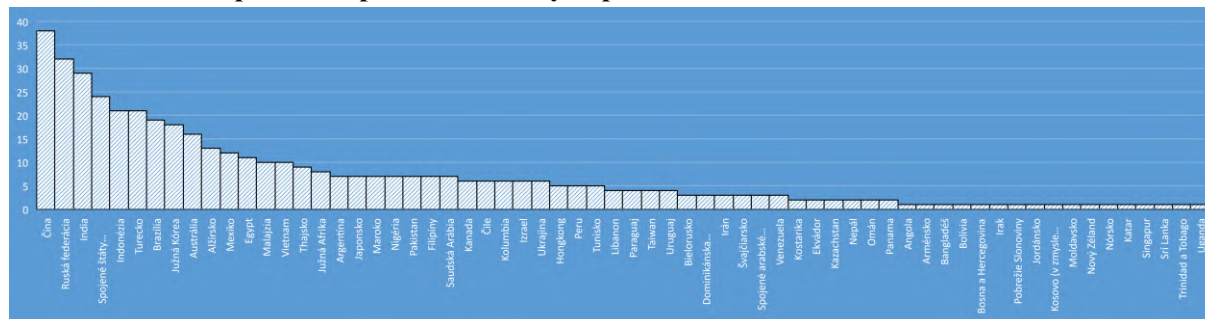
36 zaregistrovaných prekážok sa týka oblasti *služieb* v rámci 20 rôznych tretích krajín. Najviac ovplyvneným sektorom služieb je doprava s desiatimi zaregistrovanými prekážkami, po ktorej nasledujú finančné služby, energetika, poštové služby, podniky, stavebníctvo, rekreačné, distribučné a iné služby.

Obrázok 6: Druhy prekážok v roku 2022

Na obrázku 7 sú znázornení obchodní partneri, v prípade ktorých bolo v roku 2022 zaregistrovaných najviac prekážok: **Čína** mala naďalej najviac zaregistrovaných prekážok (38), ďalšie boli **Rusko** (32), **India** (29), **Spojené štáty** (24) a **Indonézia** (21).

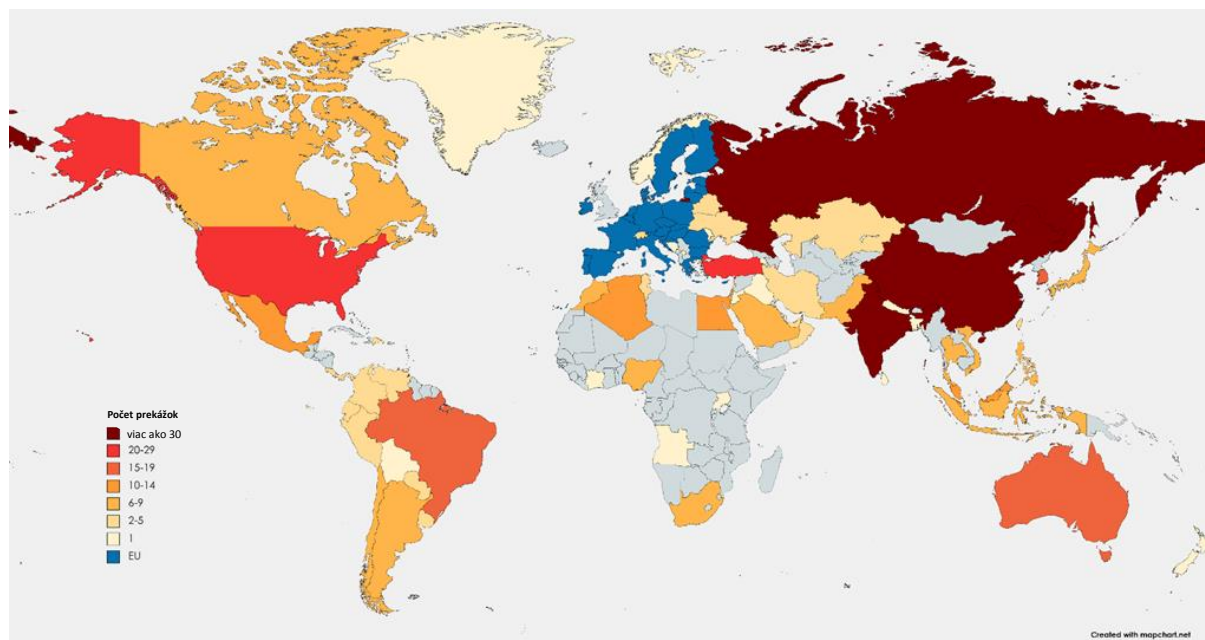
Obrázok 7: Počet prekážok podľa obchodných partnerov v roku 2022

Odráža to situáciu z roku 2021, len India a Spojené štáty si vymenili miesta. V prípade Číny bola odstránená jedna prekážka obchodu.

Mapa na obrázku 8 zobrazuje geografické rozšírenie prekážok ku koncu roka 2022. Okrem už uvedených boli v roku 2022 ďalšími tretími krajinami s desiatimi alebo viacerými prekážkami Brazília (19), Južná Kórea (18), Austrália (16), Alžírsko (13), Mexiko (12), Egypt (11), Malajzia (10) a Vietnam (10). Odráža to situáciu z roku 2021, len v prípade Austrálie a Alžírsku pribudla jedna prekážka.

Obrázok 8: Geografické rozloženie prekážok podľa obchodných partnerov (koniec roka 2022)

B. Vývoj prekážok obchodu a investícií v roku 2022

Najčastejšie sa medzi novými prekážkami vyskytovali **sanitárne a rastlinolekárske opatrenia a clá a ich ekvivalenty a kvantitatívne obmedzenia** (tri nové zaregistrované prekážky pri každom druhu prekážky), pričom po nich nasledovali **technické prekážky obchodu a opatrenia týkajúce sa práv duševného vlastníctva**. V porovnaní s novými sanitárnymi a rastlinolekáorskými prekážkami zaregistrovanými v roku 2020 (13) zostal počet nových sanitárnych a rastlinolekáorských prekážok v roku 2022 na relatívne nízkej úrovni (3) podobne ako v roku 2021⁶⁵ (2).

Pokiaľ ide o **počet nových prekážok**, desať prekážok bolo zaregistrovaných v roku 2022, čo je o šesť menej ako v roku 2021. Klesajúci trend teda pokračoval, hoci menej dramaticky ako v rokoch 2020 až 2021 (zo 41 na 16). Tento pokles sa začal v roku 2021, čiastočne v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19. Pokles počtu registrácií nových prekážok môže súvisieť aj s tým, že od spustenia jednotného kontaktného miesta v roku 2020 sa zintenzívnili kontroly, ktoré sa vykonávajú ešte *pred* zaregistrovaním prekážok (pozri oddiel IV.2).

⁶⁵

Pokles v roku 2021 sa čiastočne pripísal nedostatočnému prieniku hlavných škodcov, akým je napríklad africký mor ošípaných, a všeobecnejšie tomu, že podniky zápasili s dôsledkami pandémie ochorenia COVID-19.

V nasledujúcej tabuľke sa zobrazujú údaje za rok 2022 v porovnaní so situáciou v roku 2021.

Druh opatrenia	Nové prekážky ⁶⁶ 2022		Nové prekážky v roku 2021
Sanitárne a rastlinolekárske opatrenia	3		2
Technické prekážky obchodu	2		6
Clá a ich ekvivalenty a kvantitatívne obmedzenia	3		2
Administratívne postupy	0		1
Služby a investície	0		1
Iné opatrenia ⁶⁷	0		2
Práva duševného vlastníctva	2		0
Verejné obstarávanie	0		2
Vývozné dane a obmedzenia	0		0
Celkový súčet	10		16

Z hľadiska toho, ktoré sektory boli novými prekážkami ovplyvnené najviac, situácia v roku 2022 odráža situáciu z roka 2021: najviac ovplyvnenou kategóriou bol opäť sektor poľnohospodárstva a rybolovu, v ktorom pribudlo päť nových prekážok.

Druh sektora	Počet nových prekážok
Poľnohospodárstvo a rybolov	5
Horizontálne	3
Vína a liehoviny	1
Iné odvetvia	1
Spolu	10

Pokiaľ ide o **geografické rozloženie nových prekážok**, najviac sa ich zaznamenalo v južnom susedstve (4), po ktorom nasledovali Latinská Amerika (2), južná a juhovýchodná Ázia (3) a Severná Amerika (1).

C. Prekážky vyriešené v roku 2022

V roku 2022 bolo odstránených **31** prekážok v **19 partnerských krajinách** (o osem menej ako v roku 2021). Použila sa kombinácia rôznych stratégií a nástrojov vrátane diplomatickej spolupráce a inštitucionálneho rámca podľa **dvojstranných obchodných dohôd a WTO**.

⁶⁶ Nové prekážky sú tie, ktoré boli zaregistrované na platforme Access2Markets v priebehu roka 2022.

⁶⁷ Medzi iné opatrenia patria prekážky súvisiace s nástrojmi na ochranu obchodu a so subvenciami, opatrenia ovplyvňujúce hospodársku súťaž a ďalšie opatrenia nezaraditeľné do predchádzajúcich kategórií.

Druh opatrenia	Vyriešené prekážky v roku 2022	Vyriešené prekážky v roku 2021
Sanitárne a rastlinolekárske opatrenia	14	15
Technické prekážky obchodu	4	6
Clá a ich ekvivalenty a kvantitatívne obmedzenia	4	6
Administratívne postupy	1	3
Služby a investície	3	2
Iné opatrenia*	3	1
Práva duševného vlastníctva	0	3
Verejné obstarávanie	1	1
Vývozné dane a obmedzenia	1	2
Spolu	31	39

Sanitárne a rastlinolekárske prekážky predstavovali v roku 2022 opäť najväčšiu kategóriu so 14 vyriešenými prekážkami.

Vyriešenie týchto prekážok malo priamy pozitívny vplyv na vývozcov z EÚ v mnohých sektoroch, najmä v **potravinárskom sektore**.

- **Spojené štáty** napríklad po 24 rokoch zákazu dovozu ovčieho a kozieho mäsa z EÚ napokon zmenili podmienky dovozu ovčích a kozích výrobkov tak, aby boli v súlade s medzinárodnými normami. Tým sa umožnil postupný reštart vývozu z EÚ.
- Vo februári 2023 bola po prebiehajúcej dvojstrannej spolupráci v inštitucionálnych orgánoch zriadených v rámci Dohody o pridružení medzi EÚ a Strednou Amerikou v **Kostarike** zrušená 10 % daň na nápoje z EÚ (najmä pivo). Vývoz piva z EÚ do Kostariky predstavoval v roku 2020 objem 7 mil. EUR, z čoho 10 % mohlo predstavovať 0,7 mil. EUR⁶⁸.

Druhým najčastejším druhom obchodných prekážok, ktoré boli v roku 2022 vyriešené, boli prekážky súvisiace s **technickými prekážkami obchodu a clá a ich ekvivalenty a kvantitatívne obmedzenia**.

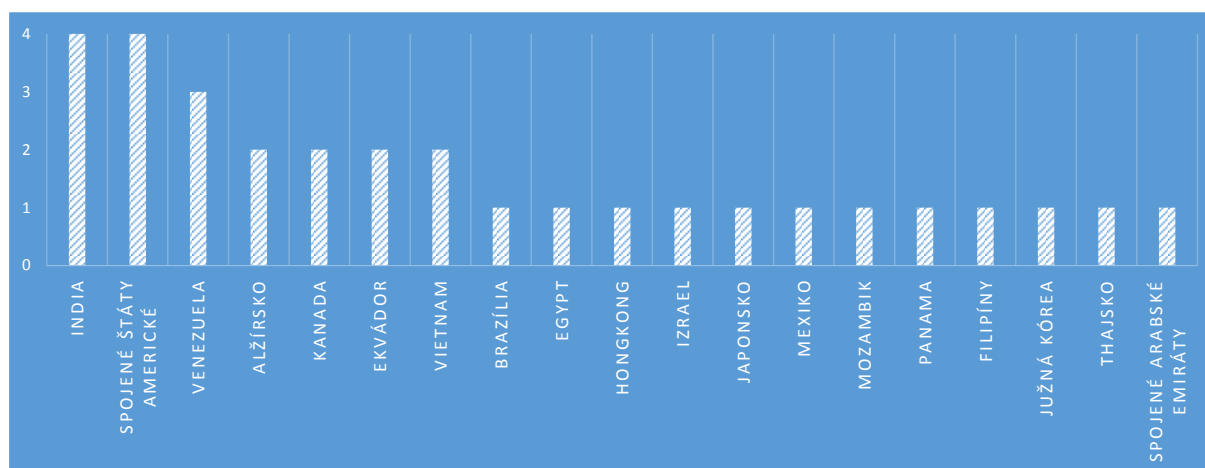
- Medzi vyriešené prekážky v **kategórii technických prekážok obchodu** patrila dlhodobá prekážka v podobe technických špecifikácií uplatňovaných na verejnú dopravu minibusmi v **Hongkongu** od roku 2015, čím sa fakticky blokoval vývoz minibusov Euro VI z EÚ. Po intenzívnych dvojstranných kontaktoch a stretnutiach v rámci štruktúrovaného dialógu medzi EÚ a Hongkongom bolo v septembri 2022 zmenené nariadenie o pravidlách cestnej premávky, čím sa otvoril trh pre výrobcov z EÚ v objeme 200 mil. EUR.

⁶⁸ Zdroj: Európska komisia, GR AGRI.

- V kategórii **ciel a ekvivalentných prekážok** sa vyskytovali postupy, ktoré diskriminovali sektor vín a liehovín EÚ v **Mozambiku**. Mozambik v roku 2022 zaviedol povinný režim colníkov na dovážané alkoholické nápoje, v rámci ktorého za colky vznikali vyššie náklady ako v prípade domácich nápojov. Po intenzívnom lobistickom úsilí Komisie (v koordinácii s členskými štátmi a podnikmi) boli v máji 2022 ceny colníkov stanovené na rovnakej úrovni pre domáce aj dovážané nápoje.

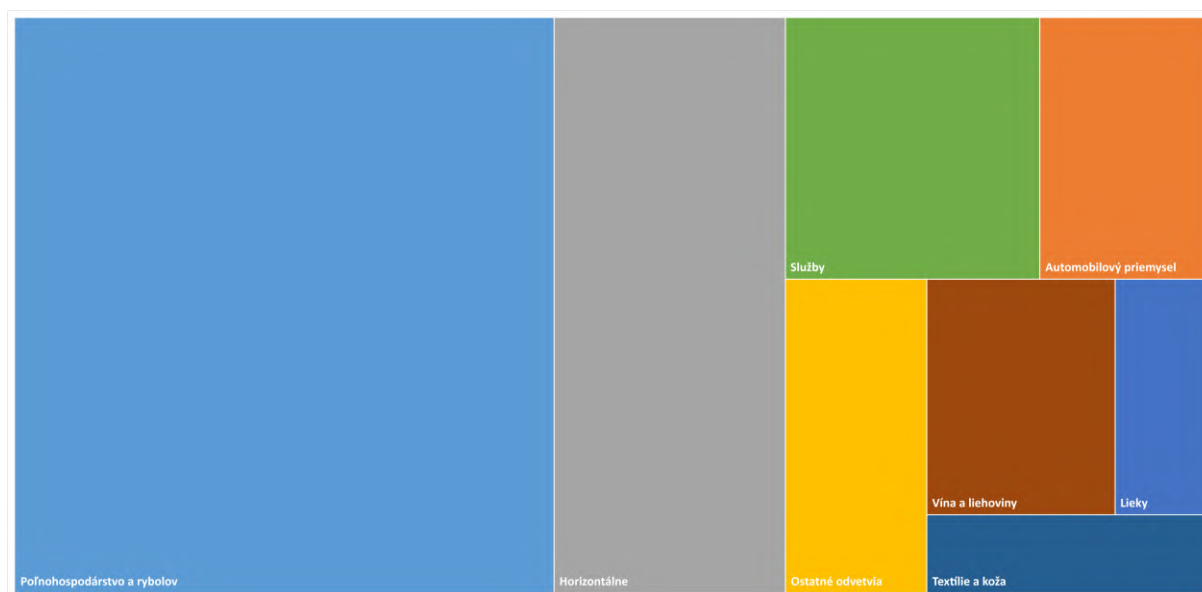
Pokiaľ ide o **geografické pokrytie** (t. j. počet vyriešených prekážok na obchodného partnera), z obrázka 9 vyplýva, že úplné alebo čiastočné riešenia sa týkali 19 obchodných partnerov EÚ. V porovnaní so situáciou v roku 2021, keď boli krajinami s najväčším počtom vyriešených prekážok Južná Kórea, Egypt a Kanada (partneri obchodnej dohody), boli v roku 2022 na prvých priečkach zoznamu India, Spojené štáty a Venezuela (krajiny, s ktorými EÚ neuzavrela preferenčnú obchodnú dohodu).

Obrázok 9: Počet vyriešených prekážok podľa partnerov (2022)

Na obrázku 10 je znázornená široká škála sektorov, ktoré majú prospech zo snáh vyvíjaných s cieľom posilniť prístup podnikov z EÚ na trh v tretích krajinách. Najviac prekážok obchodu sa vyriešilo v sektore **poľnohospodárstva a rybolovu**. Predstavujú 45 % všetkých vyriešených prekážok. Šesť z vyriešených prekážok bolo z „horizontálnej“ kategórie (t. j. týkajúcej sa výrobkov presahujúcich jeden sektor, ktoré sa preto nedali pripísať jednému sektoru) a tri sa týkali **sektora služieb**. Toto rozdelenie do veľkej miery odráža situáciu v roku 2021.

Obrázok 10: Počet vyriešených prekážok podľa sektorov (2022)

Partnerstvo pre prístup na trh a jeho vplyv v roku 2022

Pri riešení prekážok Komisia úzko spolupracuje s členskými štátmi a zainteresovanými stranami EÚ. Deje sa to v rámci **Partnerstva pre prístup na trh**, ktoré zostáva ústredným prvkom stratégie boja proti prekážkam. V rámci partnerstva sa v rôznych zloženiach pravidelne stretáva Komisia, členské štáty a záujmové združenia z EÚ. Výbor pre obchodnú politiku sa pravidelne zaoberá otázkami vykonávania a presadzovania, a to aj v oblasti prekážok, s cieľom zabezpečiť potrebný impulz a smerovanie, ako aj spoločné chápanie medzi Komisiou a členskými štátmi, čo sú priority, aké kroky treba podniknúť a kde treba zamerať úsilie⁶⁹.

Úsilie, ktoré sa v rámci partnerstva vyvinulo za posledných päť rokov, znovu umožnilo výrazné **uvoľnenie vývozu z EÚ**. Z ekonometrickej analýzy GR pre obchod celkovo vyplynulo, že vďaka odstráneniu viacerých prekážok v rokoch 2017 až 2021 bola v roku 2022 hodnota vývozu z EÚ o 7 mld. EUR vyššia, ako by bola v prípade, keby prekážky stále existovali.

⁶⁹ Pozri aj pracovný dokument Komisie o vykonávaní a presadzovaní obchodnej politiky EÚ: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/7103f3c9-2dc5-4bc5-be52-210c133802ca/details?download=true>.

IV.2 Jednotné kontaktné miesto

Odôvodnenie a postup

GR pre obchod uviedlo 16. novembra 2020 do prevádzky **jednotné kontaktné miesto** s dvojakým cieľom. Prvým cieľom bolo uľahčiť zainteresovaným stranám z EÚ upozorňovanie Komisie na nové potenciálne prekážky obchodu alebo na porušenia záväzkov v oblasti udržateľnosti. Vďaka jednotnému kontaktnému miestu už zainteresované strany majú k dispozícii **konkrétne kontaktné miesto**, kde môžu oznamovať takéto problémy Komisii, a pokyny, aké informácie musí sťažovateľ predložiť, aby sa dalo posúdiť, či ide o prekážku, a rozhodnúť o ďalších krokoch. Druhým cieľom bolo zabezpečiť väčšiu účinnosť a efektívnosť posudzovania nových problémov a následných krokov. Jednotné kontaktné miesto pod vedením hlavného úradníka pre presadzovanie práva v oblasti obchodu koordinuje posudzovanie sťažností a zriaďuje tímy Komisie pre konkrétne prípady zložené z príslušných odborníkov.

Postup možno ilustrovať na nedávnom príklade sťažnosti na dovozné obmedzenia uplatňované Egyptom.

Sťažnosť podaná na jednotnom kontaktnom mieste týkajúca sa Egypta – akreditív

V marci 2022 prijalo jednotné kontaktné miesto sťažnosť na povinné používanie akreditívu ako podmienky predchádzajúcej úhrady za dovoz širokej škály tovaru do Egypta. Toto opatrenie umožnilo Centrálnej banke Egypta kontrolovať tok cudzej meny za dovoz prostredníctvom odloženého vydávania akreditívov. V dôsledku toho viaceré hospodárske subjekty z EÚ z rôznych odvetví zažívali značné oneskorenia vo vydávaní akreditívov. Týmto novým opatrením sa zvýšilo administratívne zaťaženie aj náklady, oneskoril proces dovozu a fakticky obmedzil objem dovozu, keďže dovozcovia mali k dispozícii obmedzený objem cudzej meny.

Po prijatí sťažnosti jednotné kontaktné miesto vytvorilo tím, ktorý sa mal zaoberať prípadom a ktorého členmi bola aj delegácia EÚ v Káhire, s cieľom sťažnosť podrobne posúdiť. Keďže z posúdenia vyplynulo, že opatrenie nie je zlučiteľné s dohodou GATT 1994 a Dohodou o pridružení medzi EÚ a Egyptom, prekážka bola zaregistrovaná na platforme Access2Markets. Komisia preto priamo spolupracovala s egyptskou vládou na rôznych úrovniach (napr. vo fórach WTO a na základe dvojstranných kontaktov v rámci dohody o pridružení) s cieľom zabezpečiť rýchle odstránenie prekážky. V dôsledku toho Egypt v januári 2023 odstránil povinnú požiadavku na používanie akreditívu ako podmienky predchádzajúcej úhrady za dovoz do krajiny. EÚ v súčasnosti monitoruje, či sa odstránenie požiadavky na akreditív plne uplatňuje v praxi.

Prácu jednotného kontaktného miesta uľahčujú online **formuláre sťažnosti** – jeden je určený pre problémy s prístupom na trh a druhý pre problémy spojené s obchodom a udržateľným rozvojom/všeobecným systémom preferencií. Oba sú k dispozícii na platforme Access2Markets⁷⁰. Tieto formuláre sú navrhnuté tak, aby Generálnemu riaditeľstvu pre obchod poskytovali dostatok informácií na to, aby mohlo vykonať prvé posúdenie predmetného problému a zvážiť ďalšie opatrenia. Pokiaľ potenciálni sťažovatelia nie sú plne informovaní, nemusia si byť istí tým, aké informácie sa od nich požadujú, ani postupom či

⁷⁰

https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/contact-form?type=COMPL_MA

tým, či sa môžu sťažovať. Ako pomôcka slúžia prevádzkové pokyny k jednotnému kontaktnému miestu⁷¹ na webovom sídle GR pre obchod, ktoré zainteresovaným stranám poskytujú usmernenia, ako podať sťažnosť. Komisia/GR pre obchod navyše ponúka stretnutia s potenciálnymi sťažovateľmi pred podaním ich sťažnosti a v prípade potreby s nimi podniká ďalšie kroky po podaní sťažnosti. Keď sú k dispozícii dostatočné informácie, členovia tímu zaoberajúceho sa prípadom sťažnosť posúdia a navrhnu primerané opatrenia na riešenie problému. V situáciách, keď nebola podaná žiadna formálna sťažnosť týkajúca sa danej prekážky, môže Komisia konať aj z vlastnej iniciatívy.

Jednotné kontaktné miesto v číslach

V roku 2022, ktorý bol **druhým úplným rokom** prevádzky jednotného kontaktného miesta:

- bolo jednotné kontaktné miesto kontaktované 71-krát, najmä v súvislosti s potenciálnymi prekážkami prístupu na trh (66), ale aj potenciálnymi porušeniami záväzkov tretích krajín v oblasti udržateľnosti (5),
- jednotné kontaktné miesto prijalo celkovo 48 externých sťažností od zainteresovaných strán z EÚ prostredníctvom portálu Access2Markets (dve sa týkali problémov v oblasti obchodu a udržateľného rozvoja a zvyšné problémov s prístupom na trh) a iniciovalo šesť sťažností *ex officio* (týkajúcich sa problémov s prístupom na trh),
- jednotné kontaktné miesto riešilo mnohé predbežné oznámenia, ktoré sa týkali udržateľnosti, z ktorých tri vyústili v roku 2022 do oficiálnych sťažností.

Zo 48 externých sťažností predložili väčšinu (42) subjekty z odvetvia: 23 sťažností podali spoločnosti z EÚ, 16 európske záujmové združenia a tri vnútroštátne priemyselné združenia. Šesť zostávajúcich sťažností podali členské štáty.

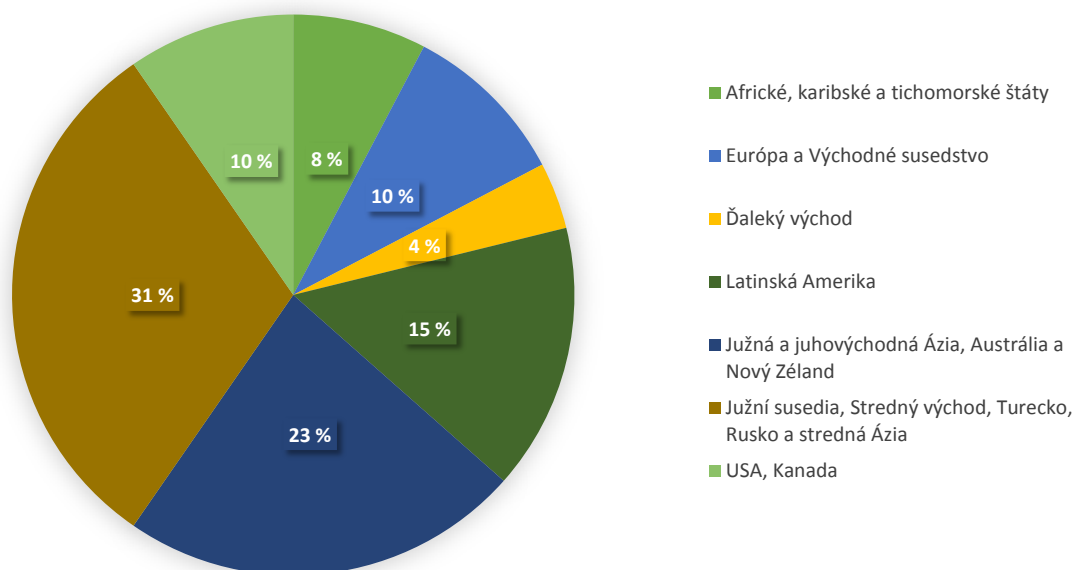
Okrem toho Komisia iniciovala šesť sťažností z vlastnej iniciatívy, ktoré sa týkali údajných prekážok obchodu.

Pokiaľ ide o **počet prijatých kontaktov a sťažností**, v porovnaní s rokom 2021 sa zaznamenal nárast o päť kontaktov a o 15 sťažností. Pokiaľ ide o **pôvod** sťažností, situácia v roku 2022 do veľkej miery odráža situáciu z roku 2021: najpočetnejšiu kategóriu sťažovateľov naďalej tvorili zainteresované strany spomedzi podnikov z EÚ, zatiaľ čo počet **sťažností podaných členskými štátmi sa zdvojnásobil**, hoci z nízkej úrovne (z troch v roku 2021 na šesť v roku 2022).

Ako vyplýva z obrázka 11, pokiaľ ide o dotknuté **tretie krajiny**, jednotné kontaktné miesto prijalo sťažnosti týkajúce sa prekážok zaznamenaných v 22 partnerských krajinách zo všetkých geografických regiónov.

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf.

Obrázok 11: Sťažnosti prijaté jednotným kontaktným miestom v roku 2022 podľa regiónov

V súlade s trendom pozorovaným v roku 2021 sa aj v roku 2022 najvyšší počet sťažností týkal obchodných partnerov v južnom a vo východnom susedstve (12), ktorí spolu s Tureckom (3) tvorili 33 % všetkých sťažností (mierny pokles z 37 % v roku 2021), po ktorých nasledovali južná a juhovýchodná Ázia (vrátane Austrálie a Indie) s tromi sťažnosťami a na treťom mieste Latinská Amerika s dvomi sťažnosťami. Jednotné kontaktné miesto prijalo iba jednu sťažnosť týkajúcu sa Severnej Ameriky.

V. Dvojstranné a mnohostranné presadzovanie obchodných záväzkov: riešenie sporov⁷²

Jadrom prístupu Komisie k vykonávaniu a presadzovaniu je práca na vykonávaní, na predchádzaní potenciálnym prekážkam a na riešení skutočných prekážok skôr, ako sa zakorenia. Aby sa dosiahla čo najväčšia účinnosť, túto prácu v skorších fázach v prípade potreby podporuje pripravenosť Komisie na vedenie právnych sporov.

V.1 Využívanie mechanizmov na urovnávanie sporov

A. Mechanizmus WTO na urovnávanie sporov

Činnosť EÚ v rámci mechanizmu WTO na urovnávanie sporov pokračovala aj napriek tomu, že Odvolací orgán WTO je stále zablokovaný...

⁷² Podrobný prehľad, najmä prípadov WTO, v ktorých EÚ vystupuje ako navrhovateľ alebo odporca, a prípadov v rámci dvojstranných dohôd EÚ, sa nachádza v najaktuálnejšom vydaní prehľadu s názvom *Overview of the EU's active dispute settlement cases* (Prehľad aktívnych prípadov urovnávania sporov EÚ) uverejneného na webovom sídle GR pre obchod (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

Napriek zablokovaniu Odvolacieho orgánu WTO, ktoré trvá od roku 2019, EÚ vo vykazovanom období pokročila v riešení čoraz väčšieho počtu sporov v rámci WTO za využitia viacstrannej dočasnej dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní⁷³, ako aj **dohôd o rozhodcovskom konaní o odvolaní *ad hoc***⁷⁴ založených na modeli dočasnej dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní. Na konci apríla 2023 bolo účastníkmi viacstrannej dočasnej dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní podľa článku 26 Dohovoru o urovnávaní sporov 53 zo 164 členov WTO. Najnovším účastníkom je Japonsko, ktoré k nej pristúpilo v marci 2023. Prvé rozhodnutie podľa viacstrannej dočasnej dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní bolo vydané v decembri 2022 vo veci DS591 (*Kolumbia – mrazené hranolčeky*).

Do polovice apríla 2023 EÚ iniciovala 110 zo 616 sporov predložených WTO od roku 1995. Počas vykazovaného obdobia sa EÚ **viedla vo WTO** okrem iného tieto **ofenzívne spory**⁷⁵:

- USA – zrelé olivy (DS577) – tento spor sa týka vyrovnávacích ciel uplatňovaných na dovoz zrelých olív zo Španielska, ktoré zaviedla predchádzajúca vláda USA v roku 2018 a ktoré sa považujú za nezákonné, pričom rozhodnutie sa stalo záväzným v decembri 2021. EÚ sa domnieva, že Spojené štáty nedodrжали zistenia poroty vo vzájomne dohodnutej lehote 14. januára 2023, a to najmä pokiaľ ide o zistenie týkajúce sa premietnutia nákladov. Z dôvodu nedostatočného pokroku pri dosahovaní spoločného riešenia EÚ 28. apríla 2023 požiadala o konzultácie so Spojenými štátmi v súvislosti s konaním o dodržaní zistení poroty podľa článku 21.5 Dohovoru o urovnávaní sporov. Keďže pri konzultáciách sa problém nevyriešil, 14. júla 2023 EÚ požiadala orgán na urovnávanie sporov, aby zriadil porotu pre dodržiavanie pravidiel, ktorá rozhodne o vykonávaní zistenia z rozhodnutia z decembra 2021 Spojenými štátmi týkajúceho sa premietnutia nákladov.
- Turecko – farmaceutické výrobky (DS583) – tento spor sa týka námietky EÚ proti určitým tureckým opatreniam, ktoré sa dotýkali dovážaných farmaceutických výrobkov. V správe poroty z 28. apríla 2022 boli všetky námietky rozhodnuté v prospech EÚ. Turecko sa 25. apríla 2022 odvolalo. Rozhodcovské konanie o odvolaní podľa článku 25 Dohovoru o urovnávaní sporov vychádzalo z Dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní *ad hoc* medzi EÚ a Tureckom. V júli 2022 odvolací rozhodcovia vo všeobecnosti potvrdili rozhodnutie poroty, a najmä to, že Turecko musí odstrániť svoje diskriminačné postupy (opatrenia lokalizovania a prioritizácie) vo farmaceutickom sektore. Od 25. apríla 2023, keď uplynula primeraná lehota dohodnutá s Tureckom, EÚ monitoruje kroky Turecka smerom k zabezpečeniu dodržania rozhodnutia poroty.

⁷³ Týmto dojednaním oznámeným WTO v apríli 2020 sa zabezpečuje, aby mohli členovia WTO, ktorí sa na ňom zúčastňujú, naďalej využívať záväzné, dvojstupňové a nezávislé rozhodovanie všetkých sporov medzi sebou podľa pravidiel WTO aj napriek tomu, že Odvolací orgán je paralyzovaný. K viacstrannej dočasnej dohode o rozhodcovskom konaní o odvolaní sa môže pripojiť každý člen WTO, pokiaľ Odvolací orgán nedokáže naplno fungovať.

⁷⁴ Ak sa člen WTO, s ktorým EÚ vedie spor v rámci WTO, rozhodne, že sa na tejto dočasnej dohode zúčastňovať nebude (ako to bolo napríklad v prípade Turecka v dvoch sporoch v rámci WTO, DS583 a DS595, pozri ďalej).

⁷⁵ Podrobný prehľad, najmä prípadov WTO, v ktorých EÚ vystupuje ako navrhovateľ alebo odporca, a prípadov v rámci dvojstranných dohôd EÚ, sa nachádza v najaktuálnejšom vydaní prehľadu s názvom *Overview of the EU's active dispute settlement cases* (Prehľad aktívnych prípadov urovnávania sporov EÚ) uverejneného na webovom sídle GR pre obchod: [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu)

- Kolumbia – mrazené hranolčky (DS591). Tento spor sa týkal konečných antidumpingových opatrení uložených Kolumbiou v novembri 2018 na dovoz mrazených hranolčiek z Belgicka, Nemecka a Holandska. Po zverejnení správy poroty WTO v prospech EÚ sa Kolumbia odvolala na základe viacstrannej dočasnej dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní. Konečné a záväzné rozhodnutie odvolacích rozhodcov z 13. decembra 2022 bolo v prospech EÚ. Dňa 14. marca 2023 sa strany dohodli na primeranej lehote, v ktorej má Kolumbia vykonať odporúčania uvedené v rozhodnutí rozhodcov. Táto lehota uplynula 5. novembra 2023.
- Egypt – registrácia dovozu (DS609). Tento spor sa týka požiadaviek na registráciu, ktoré zaviedol Egypt pre 29 kategórií tovaru vrátane poľnohospodárskych a potravinových výrobkov, kozmetiky, hračiek, textilu, odevov, domácich spotrebičov, nábytku a keramických dlaždíc. Tieto požiadavky sa javia ako nezlučiteľné so záväzkami Egypta vyplývajúcimi zo Všeobecnej dohody WTO o clách a obchode (GATT 1994), Dohody WTO o poľnohospodárstve a Dohody WTO o dovoznom licenčnom konaní. EÚ 26. januára 2022 požiadala WTO o konzultácie, po ktorých sa Egypt zaviazal zaviesť a vykonať významné zlepšenia procesu registrácie. EÚ v súčasnosti monitoruje fungovanie upraveného systému registrácie s cieľom overiť, či bude umožňovať obnovenie obchodných tokov do Egypta, a nadväzuje s Egyptom potrebné kontakty.
- Čína – tovar a služby (DS610). Tento spor sa týka diskriminačných obchodných postupov, ktoré Čína uplatňuje proti Litve od decembra 2021. Predmetné opatrenie zahŕňa zamietnutie dovozu litovských výrobkov čínskymi colnými orgánmi, obmedzenia dovozu zasahujúce nadnárodné spoločnosti používajúce vstupy z Litvy a obmedzenia vývozu z Číny do Litvy. EÚ považuje tieto opatrenia za diskriminačné a nezákonné na základe pravidiel WTO. V rámci tej istej skupiny opatrení Čína, údajne z rastlinolekárskeho dôvodu, takisto zaviedla úplný zákaz dovozu alkoholu, hovädzieho mäsa, mliečnych výrobkov, guľatiny a rašeliny z Litvy. Opatrenia majú vplyv na obchod a dodávateľské reťazce v rámci EÚ a ovplyvňujú aj fungovanie vnútorného trhu, pretože si vynucujú zmeny na trhu. EÚ sa opakovane obracala na Čínu so žiadosťou o odstránenie obmedzení litovského vývozu do Číny a obnovenie normálnych obchodných tokov, ale bezvýsledne. Po konzultáciách strán z 15. a zo 16. marca 2022, ktoré nepriniesli uspokojivé riešenie, požiadala EÚ 7. decembra 2022 o vytvorenie poroty WTO, ktorá bola zriadená 27. januára 2023. Proces skladania poroty stále prebieha.
- Čína – súdne príkazy zamedzujúce žalobe (DS611). Tento spor sa týka najmä čínskych opatrení, ktoré majú nepriaznivý vplyv na ochranu a presadzovanie práv duševného vlastníctva. Od augusta 2020 vydávajú čínske súdy rozhodnutia známe ako súdne príkazy zamedzujúce žalobe, ktorými bránia spoločnostiam z EÚ vlastníacim patenty nevyhnutné pre normu zákonne presadzovať svoje práva mimo Číny. Čínske súdy zároveň hrozia vysokými pokutami, ktoré majú európske spoločnosti odrádzať od žalôb na zahraničných súdoch. Európske technologické spoločnosti sa tak dostali do značnej nevýhody, keď chcú presadzovať svoje práva. Konzultácie medzi EÚ a Čínou sa konali v apríli 2022, ale nedosiahlo sa pri nich vzájomne uspokojivé riešenie. Porota bola zriadená 27. januára 2023 a zložená 28. marca 2023.

- India – clá na výrobky IKT (DS582). Tento spor sa týka ciel uplatňovaných Indiou na výrobky informačných a komunikačných technológií (IKT). Clá sa postupne zavádzali od roku 2014, hoci India sa zaviazala k bezcolnému režimu v pláne schválenom WTO, do ktorého sa premietli jej záväzky ITA-1. Správa poroty bola zaslaná všetkým členom WTO a zverejnená 17. apríla 2023. V tejto správe dospela porota k záveru, že indické clá vo výške 20 % porušujú najzákladnejšie pravidlá WTO, t. j. indické colné záväzky, a preto sú nezákonné. V správe poroty sa potvrdili všetky tvrdenia EÚ v tomto spore, pričom správu by mal v zásade prijať orgán na urovnávanie sporov do 60 dní od jej zaslania všetkým členom WTO.
- Indonézsky zákaz vývozu niklovej rudy (DS592). Tento spor sa týka zákazu vývozu, ktorý zaviedla Indonézia na niklovú rudu, a vnútroštátnych požiadaviek na spracovanie, ktoré majú vplyv na niklovú a železnú rudu. EÚ v januári 2021 napadla opatrenie pred WTO a požiadala o vytvorenie poroty. Dňa 30. novembra 2022 porota zistila, že indonézsky zákaz vývozu a vnútroštátne požiadavky na spracovanie niklovej rudy porušujú pravidlá WTO a neboli opodstatnené žiadnou z existujúcich výnimiek, čím sa potvrdili všetky tvrdenia EÚ. Indonézia sa 8. decembra 2022 predložila tzv. bezúčelné odvolanie proti správe poroty, t. j. na nefungujúci odvolací orgán. Indonézia nesúhlasila so žiadnym dojednaním, ktorým by sa riešil chýbajúci nefunkčný odvolací orgán pri rozhodovaní o jej odvolaní, napríklad s pristúpením k viacstrannej dočasnej dohode o rozhodcovskom konaní o odvolaní či s uzavretím dohody o rozhodcovskom konaní o odvolaní *ad hoc* podľa článku 25 Dohovoru o urovnávaní sporov, a to napriek neustálej podpore na všetkých úrovniach počas roka 2022. Po zisteniach poroty WTO a odvolaní Indonézie na momentálne nefungujúci odvolací orgán, čím sa fakticky blokuje prijatie záverečného a záväzného riešenia sporu, Komisia zvažuje uplatnenie vhodných a primeraných protiopatrení v reakcii na indonézske porušenie a začala verejnú konzultáciu o možnom využití nariadenia o presadzovaní na posúdenie potreby a parametrov možných opatrení v oblasti obchodnej politiky.

Vo vykazovanom období EÚ okrem toho **d'alej pokročila v defenzívnych sporoch v rámci WTO, ktoré začali iné strany proti Únii**, okrem iného v týchto:

- Turecko – ochranné opatrenia v oblasti ocele (DS595). Tento spor sa týka ochranného opatrenia v oblasti ocele, ktoré EÚ zaviedla vo februári 2019. V správe poroty z 29. apríla 2022 sa potvrdila existencia ochranného nástroja ako reakcie na celosvetovú krízu v oblasti ocele, ale v troch bodoch sa dospelo k záveru, že ochranné opatrenie EÚ nie je dostatočne odôvodnené. Po prijatí záverečnej správy 31. mája 2022 sa EÚ a Turecko dohodli na primeranej lehote na dosiahnutie súladu s rozhodnutím a 16. januára 2023 EÚ predložila správu o stave, v ktorej informovala členov WTO o prijatí opatrenia potrebného na dodržanie odporúčaní a rozhodnutí v tomto spore.

- Indonézia (DS593) – palmový olej a Malajzia – palmový olej (DS600): V oboch sporoch, ktoré boli začaté Indonéziou (december 2019) a Malajziou (január 2021) samostatne, sa napádajú určité opatrenia, ktoré prijala EÚ a niektoré členské štáty v súvislosti so smernicami EÚ o biopalivách, keďže tieto smernice sa dotýkajú biopalív z palmového oleja a palmy olejnej z týchto krajín. Malajzia a Indonézia tvrdia, že predmetné opatrenia nie sú zlučiteľné s Dohodou WTO o technických prekážkach obchodu, Všeobecnou dohodou WTO o clách a obchode (GATT) a Dohodou WTO o subvenciách a vyrovnávacích opatreniach. V oboch prípadoch boli vytvorené poroty a prebiehajú konania.
- Južná Afrika – citrusové plody (DS613). Tento spor sa týka rastlinolekárskeho režimu EÚ, ktorým sa riadi dovoz citrusových plodov z Južnej Afriky. Južná Afrika tvrdí, že opatrenia EÚ sa javia ako nezlučiteľné s Dohodou WTO o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení a s niektorými ustanoveniami dohody GATT 1994. Dňa 22. júla 2022 Južná Afrika požiadala o konzultáciu s EÚ vo WTO. Konzultácia sa uskutočnila 15. a 16. septembra 2022, ale nepriniesla uspokojivé riešenie. Tento proces stále prebieha.

B. Dvojstranné mechanizmy na urovnávanie sporov

EÚ v roku 2022 neiniciovala žiadne nové dvojstranné spory, ale nad'alej monitorovala, či obchodní partneri dodržiavajú správy vyhotovené porotami odborníkov a dohodnuté podmienky...

- **Južná Kórea – záväzky v oblasti práce.** Južná Kórea dosiahla ďalší pokrok pri vykonávaní rozhodnutia poroty odborníkov z januára 2021⁷⁶, ktoré bolo vydané v súlade s kapitolou o obchode a udržateľnom rozvoji obchodnej dohody medzi EÚ a Južnou Kóreou. V Južnej Kórei nadobudli v roku 2022 platnosť tri základné dohovory, konkrétne Dohovor o slobode združovania a ochrane práva odborovo sa organizovať (č. 87), Dohovor o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať (č. 98) a Dohovor o nútennej práci (č. 29). Ďalšie podrobnosti sa nachádzajú v oddiele II.2 bode C.
- **Juhoafrická colná únia – ochranné opatrenia týkajúce sa hydiny.** Tento spor sa riadil ustanoveniami o urovnávaní sporov obsiahnutými v dvojstrannej Dohode o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a štátmi Juhoafrického rozvojového spoločenstva. Týkal sa uloženia ochranného opatrenia Juhoafrickou colnou úniou (Južná Afrika, Botswana, Namíbia, Svazijsko a Lesotho) v septembri 2018 na vývoz mrazených nevykostených kuracích kusov z EÚ, ktoré viedlo k významnému zníženiu vývozu hydiny z EÚ do Juhoafrickej colnej únie. Rozhodcovský súd vo svojej záverečnej správe zo 4. augusta 2022 rozhodol v prospech EÚ a dospel k záveru, že ochranné opatrenia neboli primerané a presiahli to, čo je potrebné na nápravu akejkoľvek závažnej ujmy alebo porušení, resp. na ich predĺženie. Okrem toho bolo oneskorenie medzi prešetrovaním a prijatím ochranného opatrenia príliš dlhé a nezlučiteľné s Dohodou o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom. Hoci ochranné opatrenie uplynulo v marci 2022, v správe poroty sa stanovuje precedens, ktorý musí Juhoafrická colná únia dodržať a ktorý zabránil Juhoafrickej colnej únii v predĺžení predmetného ochranného opatrenia.

⁷⁶

Správa poroty bola vydaná 20. januára 2021 a je dostupná tu: [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu)

- **Alžírsko – niekoľko opatrení obmedzujúcich obchod.** Dňa 24. júna 2020 EÚ začala konanie o urovnaní sporu s Alžírskom podľa Dohody o pridružení medzi EÚ a Alžírskom, v ktorom napadla päť opatrení (nezákonné ochranné clá, zákaz dovozu automobilov, systém povoľovania dovozu, clá na 129 výrobkov a platobné obmedzenia v odvetví námornej dopravy). Tri z piatich napadnutých opatrení (clá, nezákonné ochranné clá a platobné obmedzenia) sa zrušili vďaka úsiliu, ktoré vyvinula EÚ počas konzultácií v snahe dospieť k riešeniu na základe rokovaní. V decembri 2022 Alžírsko zrušilo nezákonné clá pre všetky výrobky, ktorých sa týka Dohoda o pridružení medzi EÚ a Alžírskom. Okrem toho v novembri 2022 Alžírsko upravilo právny rámec týkajúci sa dovozu automobilov. Alžírsko medzičasom zaviedlo aj nový systém povoľovania dovozu, ktorý je koncipovaný ako postupný zákaz dovozu, ktorý sa v súčasnosti vzťahuje na zoznam takmer pol milióna výrobkov, ako aj ďalšie prekážky sektorového obchodu (napr. nové halal požiadavky na agropotravinové výrobky), čím sa narušajú obchodné toky v sektoroch. Pravidelne sa prijímajú ďalšie opatrenia, ktorými sa obmedzuje obchod a investície, čím sa podnikateľské prostredie stáva prakticky nepredvídateľným a netransparentným. Komisia situáciu dôkladne monitoruje a naďalej je znepokojená vývojom v roku 2022 a v prvej časti roka 2023 v súvislosti so zavádzaním nových opatrení.
- A napokon nevyprovokovaná a neodôvodnená vojenská agresia Ruska voči **Ukrajine** ovplyvnila jej schopnosť dodržať rozhodnutie rozhodcovského súdu v dvojstrannom spore v rámci jej dohody o pridružení s EÚ, ktoré sa týka ukrajinského zákazu vývozu niektorých druhov stavebného dreva.

V.2 Obnovovanie skupín rozhodcov v sporoch v rámci dohôd EÚ

V decembri 2020 bola zverejnená verejná výzva na vyjadrenie záujmu s cieľom obnoviť skupiny rozhodcov a samostatnú skupinu odborníkov na obchod a udržateľný rozvoj pre poroty na urovnávanie sporov v rámci obchodných dohôd, v ktorých EÚ vystupuje ako zmluvná strana. V rámci tejto verejnej výzvy na vyjadrenie záujmu výberová porota zložená zo skúsených medzinárodných sudcov a akademikov preskúmala kandidátov s cieľom potvrdiť vhodnosť ich vymenovania. Úspešní kandidáti boli informovaní v máji 2022 a nové skupiny oprávnených kandidátov boli zverejnené v júni 2022⁷⁷. Komisia na základe týchto nových skupín predloží návrh na vymenovanie rozhodcov a odborníkov na obchod a udržateľný rozvoj v konkrétnych prípadoch alebo na vytvorenie vopred dohodnutých zoznamov (zoznamy) podľa príslušných dvojstranných dohôd s tretími krajinami. Konečné rozhodnutie o takýchto zoznamoch prijme Rada. Komisia sa v súlade s dodržiavaním zásady rovnakého zastúpenia v rozhodcovských konaniach bude snažiť zaistiť rodovú rovnováhu vo svojich návrhoch na vymenovanie na zoznamy alebo v konkrétnych sporoch a bude svojich obchodných partnerov nabádať, aby postupovali rovnako.

⁷⁷ <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/3b8c3460-b8f5-4bd2-8e32-08b68cf4d834>.